

ครุฑมณีปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคใต้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑
ภาคใต้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

๓๓๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ส๖๕๑ค **ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ภาคใต้.** กรุงเทพฯ :
สกศ., ๒๕๕๔.
๑๐๐ หน้า
ISBN : 974-241-218-9
๑. ครุภูมิปัญญาไทย - ภาคใต้ ๒. ชื่อเรื่อง

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ภาคใต้

สิ่งพิมพ์ สกศ.	อันดับที่ ๘๕/๒๕๕๔
จำนวนพิมพ์	๒,๐๐๐ เล่ม
ISBN	974-241-218-9
จัดพิมพ์และเผยแพร่	กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ถนนสุขุโทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. (๐๒) ๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๓๒๒, ๖๖๕-๗๗๓๕ โทรสาร (๐๒) ๖๖๘-๗๒๗๕ Web Site : http://www.onec.go.th
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว โทร. (๐๒) ๕๓๐๐๓๕๘-๖๔, ๕๓๐๐๓๖๗-๗๓ โทรสาร ๕๓๕๓๒๑๕

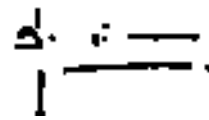
คำนำ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักสำคัญที่จะนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้คุณค่าความเป็นไทยในด้านต่างๆ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ ไว้ ๘ ด้าน ได้แก่ ภูมิปัญญา ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี และ ด้านโภชนาการ

เพื่อเป็นการยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่างๆ ของไทยที่ได้ต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคนานัปการสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย ปรับประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเพื่อเอาชนะความทุกข์ยากให้สอดคล้องกับยุคสมัย ทำให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติอยู่รอดได้จนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการอบรม ส่งสอน ถ่ายทอดความรู้เป็นสมบัติตกทอดสืบต่อกันมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลดังกล่าวให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติหวังว่า หนังสือ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ภาคใต้ ซึ่งมีประวัติชีวิต ผลงานและองค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ จะเป็นแรงผลักดันให้ทุกส่วนในสังคม ร่วมมือกันส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุกท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาได้มีความสมบูรณ์อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของภูมิปัญญาไทย อันเป็นเกียรติภูมิของชาติไทยมาแต่อดีตกาล

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ครุภูมิปัญญาไทย ภาคใต้

- พระครูพิพัฒนโชติ
- นายเคียง คงแก้ว
- นายชบ ยอดแก้ว
- นายตรีวุธ พาระพัฒน์
- นายประยงค์ รณรงค์
- นายฝาก ตรีถวัลย์
- นายลักข์ หนูประดิษฐ์
- นายอัมพร ด้วงปาน

สารบัญ

หน้า

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	
เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑	๖
ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย	
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	
สำนักนายกรัฐมนตรี	๘
● พระครูพิพัฒนโชติ	๑๑
● นายเคียง คงแก้ว	๒๑
● นายชบ ยอดแก้ว	๒๕
● นายตรีวุธ พาระพัฒน์	๓๕
● นายประยงค์ รณรงค์	๔๗
● นายฝาก ตรีถวัลย์	๕๗
● นายลักข์ หนูประดิษฐ์	๖๕
● นายอัมพร ด้วงปาน	๗๓
ภาคผนวก	๘๓
นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา	๘๕
บรรณานุกรม	๕๑
ทำเนียบและที่อยู่ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑	๕๓
คณะผู้จัดทำ	๑๐๐

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครูภูมิปัญญาไทย โดยสรรหาคัดเลือกผู้ทรงภูมิปัญญาใน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี และด้านโภชนาการเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น

บัดนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ ดังนี้

๑. ครูภูมิปัญญาไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๑ นายคำเตื่อง ภาษี	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรธรรมชาติ)
๑.๒ นางฉวีวรรณ พันธุ	ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำ)
๑.๓ นายทองคำ แจ่มใส	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๑.๔ นายประคอง มนต์กระโทก	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรวิถีพุทธ)
๑.๕ นายมัน สามสี	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์)
๑.๖ นายยงยุทธ ตรีนุชกร	ด้านการแพทย์แผนไทย (การรักษาสุขภาพองค์รวม)
๑.๗ นางราตรีสวัสดิ์ อุ้นทะยา	ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำซิ่ง)
๑.๘ นายเล็ก กุศลวงศ์แก้ว	ด้านเกษตรกรรม (วิถีเกษตร)
๑.๙ นายสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ	ด้านเกษตรกรรม (การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม)

๒. ครูภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ

๒.๑ พระครูพิทักษ์นันทคุณ	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๒.๒ นายคำผาย นุปิง	ด้านภาษาและวรรณกรรม (การขับชอ)
๒.๓ นายคำอ้าย เดชดวงตา	ด้านศิลปกรรม (การแกะสลักไม้)
๒.๔ นายจอนิ โอโดเฮา	ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
๒.๕ นายชูศักดิ์ หาดพรม	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน)
๒.๖ นางบัวซอน ถนอมบุญ	ด้านภาษาและวรรณกรรม (การขับชอ)

๒.๗ นางประนอม ทาแปง ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า)

๒.๘ นางสาวศรีสวัสดิ์ คำรัมย์ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า)

๓. ครุภูมิปัญญาไทยภาคใต้

๓.๑ พระครูพิพัฒนโชติ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต)

๓.๒ นายเคียง คงแก้ว ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน)

๓.๓ นายชบ ยอดแก้ว ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

๓.๔ นายตรีวุธ พาระพัฒน์ ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม)

๓.๕ นายประยงค์ รัตนรงค์ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

๓.๖ นายฝาก ตรีถวัลย์ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ระบบบัญชีชาวบ้าน)

๓.๗ นายลักข์ หนูประดิษฐ์ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

๓.๘ นายอัมพร ต้วงปาน ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

๔. ครุภูมิปัญญาไทยภาคกลางและภาคตะวันออก

๔.๑ พระครูสุธรรมนาถ ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)

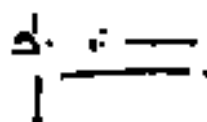
๔.๒ นางเกสียว เสร็จกิจ ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว)

๔.๓ นายจ้อน ไทรวีมาน ด้านศิลปกรรม (ผลิตเครื่องดนตรีไทย)

๔.๔ นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม ด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร)

๔.๕ นายสำราญ มีสมชัย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา)

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๔

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติ
ครุภูมิปัญญาไทย
ของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๔๖ มาตรา ๖๕ มาตรา ๘๑ และ มาตรา ๒๘๕ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ ต้องส่งเสริม ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและยังกำหนดให้มีการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่อง เชิดชู ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาไว้ด้วย

เพื่อให้มีการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครุภูมิปัญญาไทยเพื่อ ดำเนินการสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญา ยกย่อง เชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทยขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา พร้อมกันนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาอย่าง เป็นรูปธรรม คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสม ประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอด สืบต่อกันมาเพื่อให้แก้ ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องกวมขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

๑. **ด้านเกษตรกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสาน องค์ความรู้ ทักษะและเทคนิค ด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองใน สภาวะการณ์ต่างๆได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. **ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม** ได้แก่การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิต เพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่น สามารถ พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่ม ของกลุ่มโรงงาน ยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. **ด้านการแพทย์แผนไทย** ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคน ในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่นยาจากสมุนไพรอันมีอยู่ หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษา สุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

๕. **ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน** ได้แก่ ความสามารถในด้านการสะสมและบริหารกองทุนและ สวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต ความเป็นอยู่ของ สมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการ จัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดย การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

๖. **ด้านศิลปกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

๗. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้าน ภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียน การสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

๘. **ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี** ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ และประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ

๕. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้ เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครูภูมิปัญญา

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำนิยามความหมายของครูภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาไทยไว้ ดังนี้

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสาน ภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

เกณฑ์การสรรหาครูภูมิปัญญาไทย

การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย มีเกณฑ์การสรรหาดังนี้

๑. เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาที่ได้รับการยกย่องและยอมรับจากสังคม
๒. ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม
๓. อบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้อง ดีงาม ให้แก่ผู้รับการ ถ่ายทอด อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจและต่อเนื่อง
๔. เป็นผู้มีความสำคัญภาพในการจัดการเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในรูปแบบที่หลากหลาย
๕. สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาสร้างสรรค์และเผยแพร่แก่สังคมส่วนรวมได้
๖. ยังคงดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของตนอย่างต่อเนื่อง

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๔ จำนวน ๓๐ คน โดยได้เข้ารับพระราชทานเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๖.๐๐ น. ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพฯ

พระครูพิพัฒนโชติ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต)

คำประกาศเกียรติคุณ

พระครูพิพัฒนโชติ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต)

พระครูพิพัฒนโชติ เดิมชื่อทอง ผ่องสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ที่จังหวัดสงขลา การได้เห็นความทุกข์ยากของประชาชน ทำให้พระครูพิพัฒนโชติเข้ามามีส่วนช่วยเหลือสังคม ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยจัดตั้งธนาคารชีวิตขึ้น เพื่อเป็นการฝึกให้ประชาชนรู้จักการออมเงินไว้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีสมาชิกแรกตั้งจำนวน ๑๘ คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน มีเงินกองทุน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดอกผลของกองทุน นำไปพัฒนางานด้านสาธารณสุข มูลฐาน ส่งเสริมอาชีพ ศึกษาดูงาน สนับสนุนทุนการศึกษาเด็ก ช่วยเหลือสมาชิกในกรณีฉุกเฉิน สมทบทุนในกิจกรรมการกุศลและสาธารณประโยชน์ จนก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างรอบด้าน

การที่ท่านพระครูพิพัฒนโชติ นำความรู้ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จนประสบความสำเร็จแล้วนำไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไขปัญหาและปฏิบัติ จนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

พระครูพิพัฒนโชติ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต)

พระครูพิพัฒนโชติ เกิดในครอบครัวเกษตรกร เมื่ออุปสมบทแล้วได้นำความรู้เรื่องเบญจศีล และมงคล ๓๘ ประการในพุทธศาสนา มาก่อตั้งธนาคารชีวิต จัดทำระบบสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือให้ชุมชนเป็นคนดี มีรายได้เลี้ยงครอบครัว

ประวัติและผลงาน

พระครูพิพัฒนโชติ มีนามเดิมว่าทอง ผ่องสุวรรณ เกิดในครอบครัวชาวนา บ้านอยู่ใกล้วัดอู่ตะเภา ดังนั้นจึงทำให้พระครูพิพัฒนโชติ ได้ใกล้ชิดกับวัด และชุมชนมาโดยตลอด ได้อุปสมบท เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๑๒ ณ วัดหน้าพระลาน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นย้ายมาอยู่ที่วัดอู่ตะเภา และปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้ย้ายไปอยู่ที่วัดดอน และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ จนกระทั่งปัจจุบัน

ระหว่างอยู่ในพรรษา ได้มีชีวิตคลุกคลีอยู่กับชาวบ้าน เห็นความทุกข์ยาก ความแร้นแค้น ความยากจนของชาวบ้านที่ไม่มีเงิน ไม่มีงาน ไม่มีการศึกษา มาโดยตลอด ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับงานพัฒนาหมู่บ้านที่มูลนิธิไทยพัฒนา จัดขึ้นที่สถาบันราชภัฏสงขลา หรือวิทยาลัยครูสงขลาในขณะนั้น จากการประชุมนี้เองที่จุดประกายความคิดและวิธีการในอันที่จะช่วยเหลือชาวบ้านให้มีเงินออม พอกิน พอใช้ลดภาระหนี้สิน มีรายได้เลี้ยงตัวเอง และส่งลูกหลานเข้าเรียนในสถานศึกษา

หลักการกับการแก้ปัญหาของชุมชน : การก่อตั้งธนาคารชีวิต

สิ่งที่พระครูพิพัฒนโชติ เริ่มดำเนินการก็คือ จัดตั้งธนาคารที่เรียกว่า “ธนาคารชีวิต” หรือ “กลุ่มสัจจะออมทรัพย์” ขึ้น โดยใช้หลักทางพระพุทธศาสนา เน้นเรื่อง “เบญจศีล” ให้สมาชิกรู้จักควบคุมตนเอง สำนึกในบทบาทกตिकाทางสังคม มั่นใจในพลังสัจจะของตนเอง ละเว้นความชั่ว กระทำแต่ความดี มีจิตใจผ่องใส ท่านทำให้สมาชิกได้เชื่อว่า “ธนาคารชีวิต” นี้เป็นธนาคารที่สร้างความมั่นคงปลอดภัย และให้ผลที่คุ้มค่าแก่สมาชิกในรูปของสวัสดิการด้านต่างๆ

กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้พระครูสามารถจัดตั้งธนาคารชีวิตได้นี้มีอยู่หลายประการ ได้แก่

๑. เรียนรู้จากพระพุทธศาสนา ระบบคุณค่า และหลักปฏิบัติหลายประการที่ท่านนำมาใช้เป็นหลักฐาน ยืนยันความรู้ที่ท่านได้รับการบวชเรียนในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักปฏิบัติของการทำกิจกรรมธนาคารชีวิต ซึ่งยึดเอาเบญจศีล และมงคล ๓๘ ประการในพระพุทธศาสนามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน

๒. เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต ปัญหา ความยากจน และปัญหาหนี้สินของชาวบ้านที่ท่านได้สัมผัสรับรู้ เป็นกระบวนการหล่อหลอมชีวิตให้รับรู้ ทำความเข้าใจ และแสวงหาทางเลือกให้กับชาวบ้าน เป็นที่มาของการช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องเงินทุน

๓. การแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะกับนักวิชาการในสถาบันการศึกษา ในเรื่องการก่อตั้งธนาคารหมู่บ้าน ซึ่งท่านได้มีโอกาสเรียนรู้ รวมถึงการเข้าร่วมการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านหลายครั้ง เป็นความรู้ที่เกิดจากการแสวงหาด้วยตนเอง และศึกษาอย่างลึกซึ้ง ก่อนนำมาสร้างสรรค์เป็นทางเลือก และถ่ายทอดต่อไปอย่างเหมาะสม

สอดคล้องกับฐานะของท่าน ซึ่งเป็นพระสงฆ์ในบวรพุทธศาสนา

รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการ

ในการบริหารจัดการธนาคารแห่งชีวิตนั้น ท่านแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อยตามความสมัครใจ กลุ่มละไม่เกิน ๒๕ คน แต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้าซึ่งสมาชิกจะเลือกกันเอง การทำงานนี้จะยึดเอามงคล

หนึ่งใน ๓๘ ประการของพุทธศาสนาเป็นอุดมการณ์ของกลุ่มที่จะมุ่งมั่นทำความดีช่วยเหลือส่วนรวมและสังคม กลุ่มเหล่านี้ ได้แก่ กลุ่มขันติ กลุ่มไม้ดื่มน้ำเมา กลุ่มบำรุงบิดา-มารดา กลุ่มวาจาสุภาษิต กลุ่มไม่คบคนพาล กลุ่มละเว้นจากความชั่ว กลุ่มกตัญญู กลุ่มบูชาคนควรบูชาและกลุ่มประพฤติธรรม เป็นต้น สมาชิกจะต้องผ่านกลุ่มย่อยเหล่านี้ก่อนเพื่อนำเข้าสู่ที่ประชุมรับรอง เป็นการเริ่มจากกลุ่มย่อยสู่กิจกรรมร่วมกับกลุ่มใหญ่ การเปลี่ยนแปลงหลักการวิธีการดำเนินการของกลุ่มจะทำได้เมื่อเป็นมติจากที่

ประชุมใหญ่เท่านั้น กล่าวได้ว่า ท่านพระครูฯ ได้สอนวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดแก่ชุมชนไปพร้อมกัน

ดอกผลคือสวัสดิการของชีวิต

ในการฝาก สมาชิกต้องตั้งสัจจะเพื่อออกให้ได้วันละ ๑ บาท จำนวนเงิน ๓๐ บาท ต่อเดือน เมื่อตั้งสัจจะ แล้วก็รับศีลรับพรจากพระ ถวายภัตตาหารพระแล้วจึงเริ่มกิจกรรม สะสมเงิน เป็นการนำเบญจศีลมาเป็นวินัย และอุดมการณ์ของกลุ่ม สำหรับผู้ออมจะไม่ได้ดอกเบี้ย แต่ผู้กู้ต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี ซึ่งสมาชิกทุกคนต่างเห็นด้วยกับการเสียดอกเบี้ยเพราะจะได้นำเงินไปเป็นกองกลาง ทั้งนี้โดยมีแนวคิดที่ว่า เงินจำนวนมากอาจทำให้สมาชิกเกิดความโลภ ต้องการสะสมเพื่อผลประโยชน์ เป็นการทำลายคน เงินจำนวนที่พอเหมาะกับสถานะทางเศรษฐกิจจึงจะช่วยพัฒนาคนได้ ดังนั้นท่านพระครูฯ จึงได้นำมาจัดสรรเป็นสวัสดิการช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ประกอบด้วย การจัดการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน การส่งเสริมอาชีพ การดูงาน การศึกษาอบรมทางการศึกษาการช่วยเหลือสมาชิกในยามฉุกเฉิน รวมทั้งการสมทบกิจกรรมการกุศล และสาธารณประโยชน์

การถ่ายทอด

พระครูพิพัฒนโชติได้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนลุ่มน้ำอู่ตะเภาในหลายเรื่องในลักษณะแบบองค์รวม ทั้งที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และการจัดเงินออม เพื่อให้เป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิต ทุกเรื่องดังกล่าวข้างต้นท่านได้ใช้พุทธปรัชญา หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มาเป็นแนวทางในการหล่อหลอมให้คนในชุมชนเป็นคนดี ประกอบสัมมาอาชีพ ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ไม่มีวิกฤตการณ์ต่างๆ มาแผ้วพาน ในเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น มีอยู่หลายเรื่องสรุปได้ดังนี้

๑. กองทุน การจัดตั้งธนาคารชีวิต โดยประสานเอาความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการเรียนรู้ทั้งสามของท่านเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ที่เป็นรูปธรรม คือ การจัดการทุน หรือ กองทุน มีหลักการสำคัญที่มีคุณค่าและหลักปฏิบัติตามแนวทางพุทธศาสนา “ธนาคารชีวิต” หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย สมาชิกต่างมีอุดมการณ์ร่วมกันในการช่วยเหลือกลุ่มมากกว่าคิดจะหาประโยชน์จากกลุ่ม มีหลักการสำคัญคือ

๑. มุ่งให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย
๒. มุ่งให้สมาชิกช่วยเหลือกลุ่มมากกว่าหาประโยชน์จากกลุ่ม
๓. มุ่งให้สมาชิกยึดหลักเบญจศีลเป็นวินัยของกลุ่ม
๔. มุ่งให้สมาชิกรู้จักการมีวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการดำเนินงานจะอาศัยมติจากที่ประชุมใหญ่
๕. มุ่งให้สมาชิกนำหลักกรรมทางศาสนามาเป็นหลักยึดในการปฏิบัติของกลุ่ม โดยใช้มงคล ๓๘ ประการ เป็นหลัก
๖. มุ่งให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม โดยต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อยเดือนละครั้ง

๒. ระบบสวัสดิการ ระบบสวัสดิการของท่านจะแตกต่างจากการจัดสวัสดิการของชุมชนอื่นๆ คือ ดอกผลจากกองทุนไม่นำไปปันผล แต่จะคืนกลับสู่สมาชิกในรูปสวัสดิการทั้งหมด กล่าวได้ว่า เน้นการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างหลักประกันชีวิตหรือระบบประกันสังคมร่วมกัน ท่านมีแนวคิดที่ว่า เงินจำนวนมากอาจทำให้สมาชิกเกิดความโลภต้องการสะสมเพื่อผลประโยชน์ เป็นการทำลายคน เงินจำนวนที่พอเหมาะกับฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านจึงจะช่วยพัฒนาคนได้

๓. ธรรมะในพุทธศาสนา มงคล ๓๘ :
ยุทธวิธีบริหารจัดการเครือข่าย ธนาคารชีวิตกลุ่มวัดอู่ตะเภา สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านหมู่ที่ ๘ บ้านดอน และหมู่ที่ ๕ บ้านหัวควาย ในการบริหารจัดการ ท่านได้จัดแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย โดยให้สมาชิกจัดกลุ่มกันเอง กลุ่มละไม่เกิน ๒๕ คน และให้สมาชิกคัดเลือกหัวหน้ากลุ่ม เพื่อดำเนินการบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มแต่ละกลุ่มจะยึดเอามงคลหนึ่งใน ๓๘ ประการในพระพุทธรศาสนา มาเป็นชื่อและหลักยึดในทางปฏิบัติของกลุ่ม เช่น กลุ่ม

ประพฤตินิยม กลุ่มบุชชาคนควรบุชชา กลุ่มการงานไม่อาดูร กลุ่มขันติ กลุ่มคบบัณฑิต กลุ่มรู้จักให้ กลุ่มไม่ดื่มน้ำเมา กลุ่มบำรุงบิดามารดา กลุ่มมาจาสุภายิต กลุ่มไม่คบคนพาล กลุ่มละเว้นจากความชั่ว กลุ่มกตัญญู กลุ่มทำงานไม่เป็นโทษ และกลุ่มมีระเบียบวินัย เป็นต้น

๔. สิ่งแวดล้อม ท่านเป็นเสมือนหนึ่งผู้จดจำประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในเขตลุ่มน้ำนี้ ท่านเห็นว่ามนุษย์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นของเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มนุษย์หากทำตัวเหนือธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรอย่างไม่ชาญฉลาด

แล้วในที่สุดทรัพยากรเหล่านี้ก็จะหมดสิ้นไป จะนำความเสียหาย และแห้งแล้งมาสู่ชุมชน ในที่สุด ดังนั้น นอกจากจะใช้พระธรรมคำสั่งสอนในเรื่องเบญจศีลกล่อมเกลาจิตใจคนใน ชุมชนให้เป็นคนดี มีสัจจะในการเก็บออมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมแล้ว พระครูพิพัฒนโชติ ผู้ซึ่งจัดกิจกรรมอีกมากมายทั้งกิจกรรมของกลุ่มรักษ์คลองอู่ตะเภา ซึ่งทำให้เกิด เครื่องข่ายชุมชนรอบทะเล หรือที่เรียกว่า “ธรรมชาติรอบทะเลสาบสงขลา” ซึ่งกลุ่ม เครื่องข่ายเหล่านี้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ รอบบริเวณทะเลสาบสงขลาอยู่เนื่อง ๆ

๕. ประเพณีและวัฒนธรรม สำหรับเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ท่าน อนุรักษ์และถ่ายทอดให้ชุมชน และอนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในพื้นที่เพื่อฟื้นฟูคุณค่าทางประเพณีอันได้แก่ การแข่งเรือ การเล่นเพลง การแสดงความเคารพต่อสายน้ำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของชุมชนในอดีต อันควรอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป

การที่ท่านพระครูพิพัฒนโชติ เป็นบุคคล ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคาร ชีวิต) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว มาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและ ชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้ เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อ ทำหน้าที่ถ่ายทอด ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตาม นัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

พระครูพิพัฒนโชติ เดิมชื่อ ทอง ผ่องสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของนายสี และนางจันทร์แก้ว ผ่องสุวรรณ

การศึกษา

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๔๑ คนดีศรีสังคม

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นายเคียง คงแก้ว
คณบดีปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายเคียง คงแก้ว

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน)

ครูเคียง คงแก้ว เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ ที่จังหวัดพัทลุง เป็นผู้ศึกษาและริเริ่มการทำวนเกษตรบนพื้นฐานของภูมิปัญญาดั้งเดิม ด้วยการนำหลักธรรมของพุทธศาสนามาปรับประยุกต์ในการทำเกษตร โดยไม่เบียดเบียนธรรมชาติ เกิดภูมิปัญญาใหม่ในการทำเกษตรยั่งยืน เกษตรสวนสมรม เกษตรครบวงจรและพุทธเกษตร ซึ่งล้วนแต่เป็นวิถีธรรมชาติที่ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ พืชเจริญเติบโตงอกงาม แมลงอยู่อาศัยในระบบนิเวศที่ดี

ปัจจุบัน ครูเคียงได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยหมู่บ้านสวนคงแก้วให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องการเกษตรสำหรับนักเรียน นักวิชาการ ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างของการทำเกษตรที่อนุรักษ์ธรรมชาติ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม คำนึงวิถีชีวิตสู่ธรรมชาติ ฟังตนเองได้ และตอบสนองต่อปัจจัยสี่ที่ชาวโลกต้องการ

การที่ครูเคียง คงแก้ว นำความรู้ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดด้วยวิธีการหลายรูปแบบ ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้สามารถนำไปแก้ไขปัญหาและปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตจนประสบผลสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๔

นายเคียง คงแก้ว

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน)

ครูเคียง คงแก้ว เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในเรื่องความเป็นเลิศด้านเกษตรกรรม เป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยหมู่บ้านสวนคงแก้ว โดยให้คำขวัญของสวนไว้ว่า “อนุรักษ์ธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อมคืนกลับสู่ธรรมชาติ ฟังตนเองได้ ตอบสนองต่อปัจจัยสี่ที่ชาวโลกต้องการ”

ชีวิตและการทำงาน : ก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้

ครูเคียง คงแก้ว เกิดในครอบครัวที่มีอาชีพทำสวนยางพารา และสวนผลไม้ เรียกว่า “สวนสมรม” ซึ่งหมายถึง การปลูกไม้ผลนานาชนิดรวมไว้ในแปลงเดียวกัน บิดาเสียชีวิตขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จึงต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยแม่ทำงาน

ชีวิตในวัยเด็กสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพ่อแม่และญาติพี่น้อง รวมทั้งธรรมชาติ บ้านสวน ดังนั้นจึงเกิดการซึมซับและเกิดกระบวนการเรียนรู้ เทคนิควิธีและรูปแบบการทำสวนสมรม และสวนแบบธรรมชาติมาโดยตลอด พ่อแม่และชุมชนนั้นเป็นผู้ถ่ายทอดวิถีชีวิตและเทคนิควิธีในเรื่องเกษตรกรรมให้แก่ครูเคียงอย่างแท้จริง นอกจากจะได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากครอบครัวแล้ว ครูเคียงยังเป็นผู้สนใจใฝ่รู้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ โดยได้สมัครเป็นสมาชิก หนังสือพิมพ์ “กสิกรรม” ของกรมกสิกรรม เนื้อหาในหนังสือจะบอกถึงเทคนิคการทำสวน เทคนิคการติดตาม การเลียบยอด การตอน และต่อกิ่ง รวมทั้งการเพิ่มผลผลิตให้แก่พืชพันธุ์ใหม่ๆ หากในหนังสือไม่ชัดเจนก็จะสอบถามจากกสิกรรมอำเภอเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ชัดเจน อันเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่ตนเองมากขึ้น

สำหรับความรู้ที่ได้รับจากครอบครัว จาก การอ่าน และจากการซักถามนั้น ครูเคียงเห็นว่า

ไม่เพียงพอ ดังนั้นได้ไปสมัครเป็นลูกจ้างเพื่อหาความรู้และปฏิบัติจริงตามฟาร์มต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสแก่ตนเองได้รับรู้โลกอยู่ตลอดเวลา

ในช่วงวัยหนุ่มนั้นรับซื้อแผ่นยางพารา และผลไม้ไปขายตามจังหวัดใกล้เคียง เมื่อแต่งงานก็เปลี่ยนอาชีพเป็นเลี้ยงเป็ด และขายลูกเป็ด การดำเนินธุรกิจนี้วัยหนุ่ม มีรายได้ มาจนเกือบครบคร่ำเป็นอันมาก แต่ครูเคียงก็ค้นพบว่า “ชีวิตพอค่าเป็นชีวิตที่ต้องเอาเปรียบสังคม” ในสมัยที่ตนบวชเรียนจนสอบได้นักธรรมตรีนั้น พุทธศาสนาได้สอนให้ เป็นคนดี ช่วยเหลือและไม่เอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ ไม่เอาเปรียบสังคม ดังนั้นครูเคียง จึงเลิกอาชีพพอค่าที่ทำเงินและหันกลับมาประกอบอาชีพทำสวนตามเดิม

ต่อมาชีวิตต้องผกผันด้วยวิถีทางการเมือง ในกรณีถึงแดงอันโด่งดังของจังหวัด พัทลุง ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ครูเคียงและครอบครัวจึงย้ายจากจังหวัดพัทลุงไปยังนิคม พัฒนาภาคใต้ อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ที่ซึ่งสภาพดินไม่เหมาะสมอย่างยิ่งแก่การทำสวน ต้องหันมาทำไร่แทน การทำไร่ที่นี้เองที่ครูเคียงพบว่า ถ้าจะมีรายได้จากการทำไร่ ต้องพึ่งกลไกตลาด พึ่งสารเคมีในการเพาะปลูก ซึ่งสารเคมีเหล่านี้มีพิษร้ายแรงต่อสุขภาพ ต่อชีวิตของชาวไทย ดังนั้นเมื่อเหตุการณ์ในจังหวัดพัทลุงคลี่คลาย ครูเคียงจึงกลับไป ประกอบอาชีพด้วยการทำสวนสมรมอีกครั้งหนึ่ง และเริ่มพัฒนาทรัพยากรพันธุ์ไม้พื้นบ้าน และพันธุ์ไม้ผลในท้องถิ่นในสวนของตนเอง ด้วยการวางเป้าหมายของชีวิตในการทำงาน ครั้งนี้ว่า “ทุกอย่างก้าวของชีวิตมุ่งสู่มรรค ทุกๆ การผลิตจึงควรมุ่งสู่เศรษฐกิจและ เศรษฐธรรม”

องค์ความรู้

ในสวนของครูเคียงจะเหมือนกับห้องปฏิบัติการ และห้องทดลองทางชีววิทยา ขนาดใหญ่ เพราะเหตุที่มีต้นไม้หลากหลายพันธุ์เคล้ากันไป แมลงและสัตว์มีอยู่หลายพันธุ์ หลายชนิดอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน จากการทำงานของครูเคียงจนมาถึงในวันนี้ ผ่าน การทดลองมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน สรุปประสบการณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ได้ดังนี้

การทำงานช่วงแรก ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๐ เป็นการทำงาน “เกษตร ธรรมชาติ วนเกษตร ป่า สวนโบราณ พืชสัตว์พื้นบ้าน ดินดี น้ำดี ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี มีโรคแมลง รบกวนน้อย ไม่ใช้ยาเคมี มีกินมีใช้ เหลือเงินให้เก็บ ไม่รู้จักหนี้สิน สุขภาพกายแข็งแรง จิตใจร่าเริง ครอบครัวเป็นสุข ช่วยเหลือสังคม”

การทำงานช่วงที่สอง ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๒๐ คิดค้นเรื่อง “เกษตร แผนใหม่ ปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียว ใช้ปุ๋ยเคมี ดินเสื่อม ขาดน้ำ โรคแมลงรบกวน ใช้ยาเคมี ภัยธรรมชาติ ลมพัด ฝนตกหนัก น้ำท่วม ขาดฝน พืชผลขาดคุณภาพ ราคาตกต่ำ มีหนี้พอกพูน สุขภาพจิตไม่ดี ร่างกายทรุดโทรม ครอบครัวมัวหมอง มองโลกแง่ร้าย”

การทำงานช่วงที่สาม ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๓๐ กิดค้นเรื่อง “เกษตรแผนใหม่บวกกับเกษตรธรรมชาติ ปลุกพืชผสมผสาน ควบคุมการเลี้ยงสัตว์ ดินเริ่มดีขึ้น โรคแมลงลดลง ปุ๋ยเคมี-ยาเคมีใช้น้อยลง อนุรักษ์ธรรมชาติ ปราบโรคแมลงโดยชีววิธี ไม่มีการขาดทุน หนี้สินไม่เพิ่ม เริ่มเห็นหนทาง”

การทำงานปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา “สังคมเกษตรเกษตรธรรมชาติ ยืนยาว ยั่งยืน องค์กรประกอบในการผลิตที่สนับสนุนการดำรงอยู่ของมนุษย์และสังคมมนุษย์ ระบบเพื่อความยั่งยืนและเกื้อกูลของสิ่งมีชีวิตกับธรรมชาติ สมองต่อปัจจัยสี่ เป็นเกษตรเศรษฐกิจ โภคทรัพย์ ชีวิตผาสุก เป็นมรดกโลก”

การทำงานของครูเคียงนั้น ตระหนักไว้เสมอว่า “หากเราไม่ทำร้ายธรรมชาติ ธรรมชาติก็ไม่ทำร้ายเรา ในทางกลับกันธรรมชาติจะให้คุณประโยชน์แก่มนุษย์ เป็นสิ่งเลี้ยงดูมนุษย์ให้มีชีวิตที่สุขสบาย”

การถ่ายทอด

ลักษณะการถ่ายทอดของครูเคียงให้แก่ผู้สนใจนั้นมีหลากหลาย สรุปได้ดังนี้

๑. การเป็นวิทยากรรับเชิญให้แก่บุคคลและหน่วยงานทั่วไปตามที่ได้ร้องขอมา รวมทั้งผู้ศึกษาดูงานเป็นคณะซึ่งจะมาดูงานที่สวนเป็นประจำ
๒. การถ่ายทอดผ่านการปฏิบัติให้แก่ชาวบ้านในชุมชนเดียวกัน ทั้งนี้โดยจัดระบบมหาวิทยาลัยชาวบ้าน มีหลักสูตรอบรมให้ชาวบ้านในเครือข่ายต่างๆ อาทิ เครือข่ายเกลอย่านพัทลุง เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคใต้ รวมทั้งชาวบ้านต่างถิ่นที่เข้ามาศึกษาหาความรู้
๓. สาธิตและทำเป็นตัวอย่าง : มีการแปรรูปเป็นน้ำผลไม้ให้ผู้เข้าชมได้ทดลองชิม และนำกลับไปทำเอง
๔. วัสดุ : วัสดุที่ครูเคียงใช้ก็คือ “แจกกันกินได้” นั่นคือการนำพืชผักผลไม้พื้นบ้านมาประดับไว้ในแจกัน ให้ทุกคนที่มาได้รู้ได้เห็นและได้นำกลับไปใช้ประโยชน์กับตนเองและครอบครัว

ผู้ที่เคยไปเยี่ยมชมสวนของครูเคียงแล้วจะ ได้เรียนรู้วิธีการจัดการของครูซึ่ง “จะเน้นในเรื่องของการแปรรูป การใช้ประโยชน์ทุกส่วนของผลผลิต เช่น กาหยี ถ้าขายสดราคาเพียงกิโลกรัมละ ๒๐๐ บาท หากนำไปตากแห้งราคาก็จะเพิ่มขึ้นอีก ๓๐ - ๔๐ เปอร์เซ็นต์ หรือทำเป็นน้ำลูกหยี ก็จะขายได้ถึง

๓๕๐ - ๔๐๐ บาท นอกจากนี้ ระกำ มังคุด ก็นำมาแปรรูปได้เช่นเดียวกับกาหยู และเมื่อทำน้ำผลไม้แล้ว กากที่เหลือยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลไม้กวนขายได้อีก เปลือกก็นำไปหมักเป็นปุ๋ย เมล็ดนำไปเพาะเป็นต้นกล้าขาย เช่น ต้นกาหยูราคาต้นละ ๑๕ บาท ถ้าเปลี่ยนยอดแล้วราคาต้นละ ๑๐๐ บาท นั่นคือ การประยุกต์ใช้ทุกส่วนของพืชนั้น”

ความรู้หลายด้านของครูเคียงนับตั้งแต่การทำเกษตรแบบยั่งยืน ทั้งเกษตรสวนสมรม เกษตรแบบครบวงจร เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรพอเพียง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาระบบชุมชน โดยมีการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน โดยที่ครูเคียงได้ทำเป็นแบบอย่าง ครูเคียง ได้นำทุกอย่างเข้ามาบูรณาการเข้าด้วยกัน โดยใช้การจัดการอย่างเป็นระบบและผสานกันได้ดีเป็นอย่างดี สามารถอธิบายถึงรายได้ ผลตอบแทนที่นำมาเลี้ยงครอบครัวรวมทั้งการอธิบายถึงแผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพันธู์พืช ธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรมาคิดเป็นตัวเลขได้อย่างชัดเจน

การที่ครูเคียง คงแก้ว เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

ครูเคียง คงแก้ว ปัจจุบันอายุ ๖๖ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่บ้าน
ลำไทร หมู่ ๒ ตำบลบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เป็นบุตรนายชื่น นางจำ คงแก้ว สมรสกับ
นางสาวปุ่น ด้วงนิล มีบุตรชายหญิง จำนวน ๕ คน

การศึกษา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๒๑ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

พ.ศ. ๒๕๓๐ และ ๒๕๔๐ เกษตรกรดีเด่น จังหวัดพัทลุง

พ.ศ. ๒๕๒๘ และ ๒๕๓๐ วิทยากรดีเด่นของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง

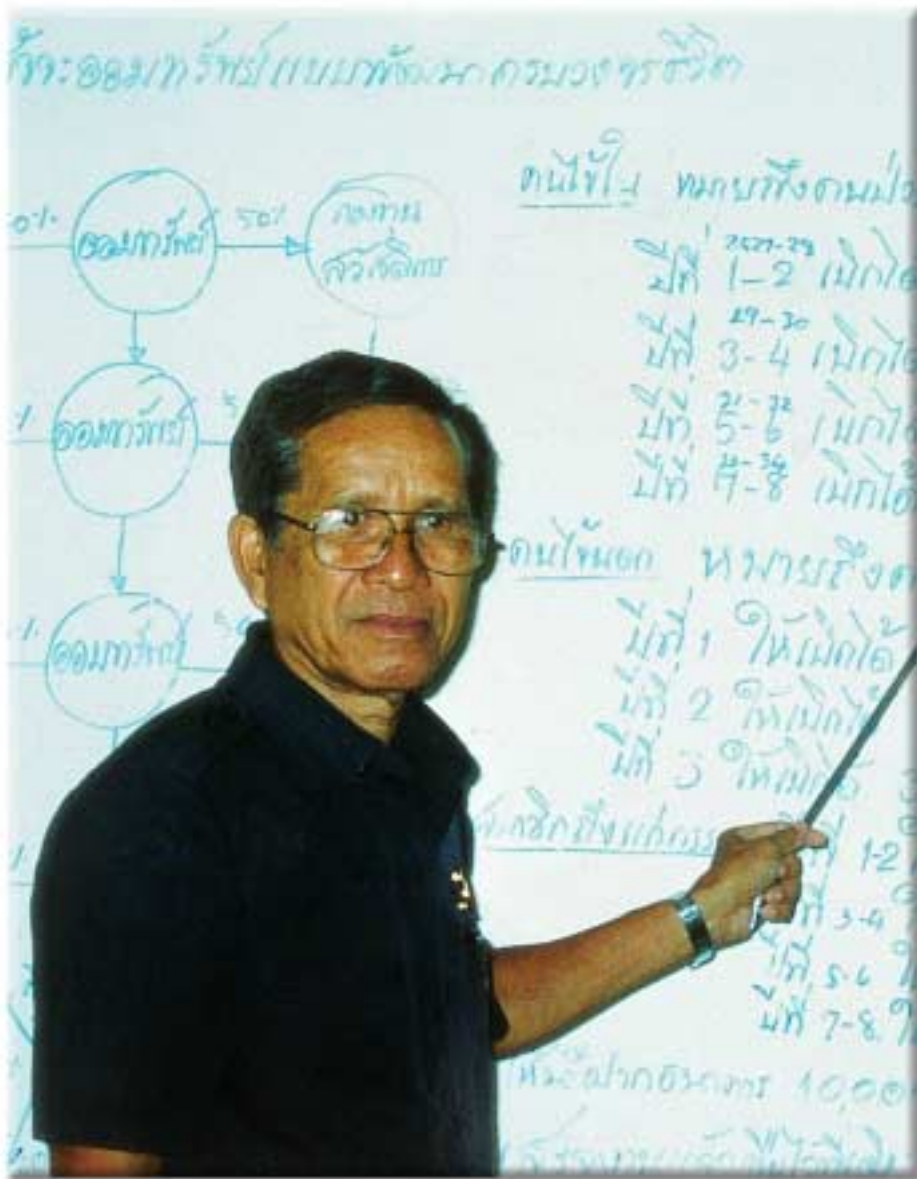
พ.ศ. ๒๕๓๕ คนดีศรีสังคม

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ

นายชบ ยอดแก้ว

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายชบ ยอดแก้ว

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

ครูชบ ยอดแก้ว เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๑๘ ที่จังหวัดสงขลา รับราชการครูอยู่หลายแห่ง ภายหลังพบว่าที่ตำบลน้ำขาว ซึ่งเป็นบ้านเกิดมีปัญหาเดือดร้อน เรื่องความยากจน โจรผู้ร้ายชุกชุม ประชาชนมัว่สูญบាយมุข หมู่บ้านขาดความสะอาด มีปัญหาแตกแยกภายในชุมชน จึงอาสากลับไปพัฒนา โรงเรียนบ้านเกิด ด้วยการทำโครงการพัฒนาประสิทธิภาพบุคคล เป็นระยะเวลา ๑๐ ปี จากนั้นเริ่มทำ โครงการย่อย ๘ โครงการ ได้แก่ โครงการอาหารกลางวัน โครงการส่งเสริมลักษณะนิสัยประชาธิปไตยใน โรงเรียน โครงการเด็กก่อนวัยเรียน โครงการเกษตร โครงการสุศึกษาสายการศึกษา โครงการกิจกรรม สหกรณ์ออมทรัพย์ โครงการพัฒนาหมู่บ้าน และโครงการเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ในชุมชน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนทุกกลุ่มในหมู่บ้าน จนนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อจัดสวัสดิการ ชีวิตให้แก่สมาชิกทุกคน

ปัจจุบันครูชบได้จัดทำหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ชุมชน เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องกองทุนและธุรกิจ ชุมชนแก่ผู้สนใจโดยทั่วไป แนวคิดของครูชบทำให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพในหลายจังหวัดและ เป็นแนวในการกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศต่อไป

การที่ครูชบ ยอดแก้ว นำความรู้ด้าน กองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไข ปัญหาและปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการ ยกย่องเชิดชูจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

นายชบ ยอดแก้ว

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

ครูชบ ยอดแก้ว ผู้ริเริ่มแนวคิดเศรษฐศาสตร์ชุมชนหรือเศรษฐศาสตร์พื้นบ้าน โดยนำความคิดรวบยอดจากกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์และสวัสดิการชุมชน มาผนวกกับการใช้การศึกษาเข้ามาเป็นฐานเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เศรษฐศาสตร์ชุมชนก็คือ กลุ่มออมทรัพย์อันเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของชาวบ้าน ในเรื่องการจัดการเงินทุนของตนเองและครอบครัว โดยประสานเชื่อมโยงกับ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน การออมทรัพย์นอกจาก ทำให้สามารถกอบกู้เศรษฐกิจในครัวเรือนได้แล้ว ยังสามารถนำมาซึ่งการ กอบกู้เศรษฐกิจของประเทศชาติได้อีกด้วย

ชีวิตและที่มาของแนวคิด

ครูชบเรียนหนังสือในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนประชาบาล ตำบลแคว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา บรรยายภาศในการเล่าเรียนก็มีสภาพเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป หากแต่ครูชบเป็นคนเจ้าความคิด มีเหตุผล ต่อมาเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนประชานุกูล อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา โรงเรียนนี้อยู่ไกลบ้านประมาณ ๘-๑๐ กิโลเมตร จึงต้องอาศัยวัดเป็นที่พัก เนื่องจากยากจนจึงอดมือกินมือ และไม่สนใจอ่านตำรามากนัก แต่เนื่องจากเป็นคนมีความจำดีเลิศ ปฏิภาณฉับไว เมื่อเพื่อนอ่านให้ฟังก็สามารถจดจำเนื้อหาสาระได้ทั้งหมด จากความเป็นนักพูด นักคิด ก็สามารถตอบคำถามของครูได้เป็นอย่างดี

ต่อมาครูชบสอบทุนครูได้ที่โรงเรียนฝึกหัดครูสงขลา ได้ศึกษาด้วยตนเองจนสอบได้วุฒิปริญญาตรี (พ.ม.) หลังจากนั้น ได้ศึกษาต่อที่คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา หรือวิทยาลัยครูสงขลาในขณะนั้น และสำเร็จการศึกษาครุศาสตรบัณฑิตในปี พ.ศ. ๒๕๒๕

ครูชบเริ่มอาชีพด้วยการเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา เพราะตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานสำคัญของชาติ จากการเป็นครูประถมศึกษา นี่เองครูชบพบว่ารัฐบาล ให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับนี้เพียงด้านทฤษฎี ในเรื่อง การปฏิบัตินั้นให้ความสำคัญน้อยมาก

ในระยะแรกของการทำงาน ครูชบมิได้อยู่ในสายตาของผู้บริหารเลย แม้ว่าจะมาโรงเรียนแต่เช้า กลับหลังคนอื่น และทำงานอย่างหนัก ในช่วงที่เป็นครูผู้สอน (เป็นเวลา ๒๓ ปี) นั้น ครูชบได้ ๒ ชั้นเพียง ๑ ครั้ง แต่เมื่อมาเป็นผู้บริหารโรงเรียน (เป็นเวลา ๑๔ ปี) นั้น ครูชบได้ ๒ ชั้น ถึง ๑๒ ครั้ง

ครูชบเองได้เห็นภาพความยากจนของชุมชนมาตั้งแต่ยังเยาว์ และเห็นภาพความยากจนของชุมชนชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อมาเป็นครู ปัญหาเศรษฐกิจในขณะนั้นก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่รุนแรงมาก โจรผู้ร้ายชุกชุม ประชาชนมัววอบายมุข ชุมชนแตกแยก จนทางการต้องจัดหน่วยปฏิบัติการพิเศษหรือที่เรียกว่า “หน่วยเฉพาะกิจ” เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการที่ตำบลน้ำขาว ซึ่งทำให้ครูชบไม่สบายใจ เพราะถือว่า การที่ทางการใช้ไม้แข็งเข้ามาปราบปรามคนในชุมชน ก็เท่ากับปราบปรามญาติพี่น้องของตนเอง ครูชบจึงมองหาโอกาสที่จะช่วยชุมชน และขอร้องกับทางการไม่ให้ใช้ความรุนแรงกับชาวบ้าน และจะเป็นผู้หาทางแก้ไขปัญหาเอง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ครูชบมีโอกาสดำมาช่วยราชการอยู่ที่สำนักงานหมวดการศึกษา อำเภोजะนะ และด้วยความมานะที่จะช่วยชุมชนให้พ้นจากความยากจน จึงขออนุญาตนายอำเภอไปเป็นผู้บริหารโรงเรียน เพื่อจะใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคคลในโรงเรียนก่อน แล้วจึงขยายผลไปสู่ชุมชนในภายหลัง ครูชบเชื่อว่า คนจะพัฒนาได้ ต้องใช้กระบวนการศึกษา ครูชบถือว่า ปัญหาเกิดจากคน ต้องแก้ที่คน ซึ่งตรงกับ พุทธวาจาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ว่า “เหตุเกิดที่ไหน ต้องแก้ที่นั่น”

ครูชบเดินทางไปรับตำแหน่งครูใหญ่ที่โรงเรียนน้ำขาวในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ในวันที่ ๕ ธันวาคม ซึ่งเป็นวันชาติไทย ครูชบเชื่อมั่นว่า การเริ่มงานใหม่ในวันชาติไทย ถือเป็นนิมิตหมายอันดีที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผล

การสร้างกระบวนการเรียนรู้

โครงการพัฒนาประสิทธิภาพบุคคลนั้น ครูชบเริ่มทดลองในโรงเรียนน้ำขาวก่อน ตามลำดับโดยใช้วัตถุประสงค์ ๓ ข้อ กล่าวคือ

- ๑) การพัฒนาครู และนักเรียนให้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์
- ๒) มีความเป็นประชาธิปไตย
- ๓) มีเศรษฐกิจดี

มีโครงการย่อยรองรับ ๘ โครงการ ได้แก่

- โครงการอาหารกลางวัน
- โครงการส่งเสริมลักษณะนิสัยประชาธิปไตยในโรงเรียน
- โครงการเด็กก่อนวัยเรียน
- โครงการเกษตร
- โครงการสุขศึกษาสายการศึกษา
- โครงการกิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์
- โครงการพัฒนาหมู่บ้าน
- โครงการเศรษฐกิจชุมชน

การดำเนินโครงการให้สัมฤทธิ์ผลนั้น ครูพบใช้วิธีการพัฒนาชนบทไปพร้อมกับการพัฒนาคน สมดังคำพังเพยที่กล่าวไว้ว่า จะปลูกพืชต้องเตรียมดิน จะกินต้องเตรียมอาหาร จะพัฒนาการต้องเตรียมประชาชน จะพัฒนาคนต้องพัฒนาจิตใจ จะพัฒนาใครต้องพัฒนาตนเองก่อน ในโครงการ ๘ โครงการนั้น มีโครงการที่โดดเด่นมาก และช่วยชุมชนได้คือ โครงการสหกรณ์และออมทรัพย์ในโรงเรียน เกิดรูปแบบและวิธีการจัดการ เหล่าครูและนักเรียนต่างมีเงินออม ครูสามารถกู้เงินจากกองทุนและเสียดอกเบี้ยน้อย สามารถแก้ปัญหาหนี้สินของครูได้ ครูและเด็กได้รับสวัสดิการที่ดี สำหรับนักเรียนนั้นเมื่อจบไปแล้ว ก็ยังมีเงินก้อนนำไปตั้งตัวได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ สมาชิกในชุมชนเห็นว่าที่ครูพบดำเนินการให้กับโรงเรียนนั้นดีประสบความสำเร็จ จึงอยากมีเงินออมเช่นเดียวกับโรงเรียนบ้าง ครูพบจึงหาแนวร่วมกับข้าราชการในท้องถิ่นจาก ๔ กระทรวงหลักมาช่วยกันผลักดันให้เกิดการออมทรัพย์ขึ้นในชุมชน

ก่อนหน้านั้น ชาวบ้านเคยเข้าร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ของกรมพัฒนาชุมชนมาแล้ว แต่ล้มเหลว ครูพบจึงคิดค้นวิธีการใหม่ที่จะช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างแท้จริง จนในที่สุดสามารถเป็นกลุ่มสะสมทรัพย์ที่เป็นการออมทรัพย์แบบพัฒนาครบวงจรชีวิต ซึ่งเป็นจุดแข็งของการออมทรัพย์ประเภทนี้ สมาชิกจะออมเงินกับกลุ่มเดือนละ ๑ ครั้ง จากนั้นนำเงินออมที่ได้ไปให้สมาชิกกู้ยืม สิ้นปีนำผลกำไรมาแบ่งเป็นสองส่วนเท่า ๆ กัน ครึ่งหนึ่งปันผลให้สมาชิก อีกครึ่งหนึ่งนำมาเป็นกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย กล่าวโดยสรุปได้ว่า มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้ :

๑. สมาชิกต้องทำการออมครั้งแรกอย่างต่ำ ๑ หุ้น (หุ้นละ ๑๐ บาท) ไม่เกิน ๑๐ หุ้น และมีสิทธิ์กู้ทันทีเมื่อเป็นสมาชิก โดยเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๕ เมื่อตั้งกลุ่มใหม่ ๆ และลดดอกเบี้ยเงินกู้ลงเหลือร้อยละ ๒ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ จนถึงปัจจุบัน

๒. สิทธิในการกู้ของสมาชิกจะพิจารณาตามความจำเป็นก่อนหลัง โดยให้ความสำคัญในเรื่องของรักษาโรคภัยไข้เจ็บเป็นอันดับแรก และต่อมาเป็นเรื่องของการปลดหนี้ และการศึกษาตามลำดับ ส่วนเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา เป็นความตกลงกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ส่วนดอกเบี้ยเงินกู้ที่ผู้กู้ต้องเสียนั้น จะกลับคืนมาเป็นเงินปันผลในภายหลัง

๓. การออมทรัพย์ของครูชบ ต้องคู่กับสวัสดิการ สมาชิกจะต้องออมให้ได้ ๑๒ เดือน จึงจะมีสิทธิได้รับสวัสดิการ โดยนำผลกำไรมาแบ่งเป็นสองส่วนร้อยละ ๕๐ แรก จะเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิก อีกร้อยละ ๕๐ หลังจะนำมาใช้ในเรื่องของสวัสดิการครอบคลุมทุกเรื่องตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ การคลอดบุตร การรักษาพยาบาล การศึกษา การฃาปนกิจ เป็นต้น

๔. สมาชิกที่ลาออก เมื่อครบกำหนด ๓ ปี จึงจะมีสิทธิ์สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ได้

การแบ่งปันความรู้ของครูภูมิปัญญา

คนเราแม้เลือกเกิดไม่ได้ แต่สามารถที่จะเลือกทางเดินชีวิตของตนเองได้ เส้นทางชีวิตที่ครูชบเลือกเดิน เป็นเส้นทางชีวิตที่สร้างกำไรและความงดงามในชีวิตให้แก่ผู้อื่น จะเห็นได้จากแนวคิดเรื่องการออมทรัพย์นี่เป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป ครูชบจึงต้องเดินทางไปสร้างกลุ่มออมทรัพย์และทำความเข้าใจในเรื่องนี้ทั่วประเทศ เปรียบเสมือนการเดินทางไปขายฝัน ซึ่งส่วนใหญ่ฝันนั้นมักเป็นจริงเสมอ ต่อมาครูชบก็สร้างหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ชุมชนขึ้นจนเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ซึ่งจะผลักดันหลักสูตรดังกล่าวเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยตรงต่อไป รวมทั้งตัวครูชบเองก็ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้ก่อตั้งเศรษฐกิจของชุมชนด้วยความอดทนมานานถึง ๔๐ ปี อีกด้วย

บุคคลที่ประสบผลสำเร็จอย่างมากในการรับแนวคิดของครูชบไปตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์

จนเป็นผลสำเร็จนั้น มีทั้งพระสงฆ์และฆราวาส อาทิ พระสุบิน ปณีโต แห่งจังหวัดตราด พระมนัส ขันดิษฐ์โม แห่งจังหวัดจันทบุรี นายปริมาตร ไกรจรัส นายประยงค์ จินาวงศ์ นายปรีดา กามเกิดแห่งจังหวัดกระบี่ ครู-อาจารย์ในสถาบันต่างๆ อีกหลายแห่งทั้งในภาคใต้ และภาคอื่นๆ โรงเรียนที่นำรูปแบบการออมทรัพย์ของครูชบไปก่อตั้งในโรงเรียนของตน ได้แก่ อาจารย์สมหมาย ขวัญทองยิ้ม อาจารย์ณรงค์ พลันสังเกตุ เป็นต้น

ครูชบมักกล่าวเสมอว่า การสะสมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต ต้องคู่กับ สวัสดิการด้วย ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ในความเป็นจริง สังคมด้วยกันปฏิบัติ ต่อคนในสังคมไม่เท่าเทียมกัน คือ กลุ่มข้าราชการจะมีสวัสดิการจากรัฐ กลุ่มพนักงาน บริษัทก็จะมีประกันสังคม ส่วนกลุ่มที่ขาดการเหลียวแลจากรัฐ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน งานที่ยิ่งใหญ่ของครูชบจึงเป็นการทำเพื่อช่วยกลุ่มสุดท้ายที่กล่าวมา

กล่าวกันว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” นั้นไม่เกินจริง กระบวนการเรียนรู้ ออมทรัพย์ในโรงเรียนที่ครูชบเป็นผู้ก่อกำเนิด ได้แทรกเข้าไปในจิตวิญญาณของนักเรียน ตั้งแต่เล็กจนโต เกือบทุกคนที่จบการศึกษา จากโรงเรียนน้ำขาวที่ครูชบเคยสอน ยังเป็น สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านจนบัดนี้ การรู้จักการออมทรัพย์เป็นการสร้างความ มั่นคงให้กับตนเองและให้กับชาติบ้านเมือง หากครูสามารถปลูกฝังแนวคิดและแนวปฏิบัติ ดีๆ ให้แก่นักเรียนของรัฐทั่วประเทศ ซึ่งมีจำนวนถึง ๑๔,๖๔๘,๖๕๓ คน (สถิติการศึกษาไทย ปี พ.ศ. ๒๕๔๒) ได้แล้ว ในอนาคตประเทศชาติย่อมเจริญรุ่งเรืองกว่าที่เป็นอยู่แน่นอน

งานสร้างคนสร้างชาติของครูชบเป็นงานที่มีฐานพุ่งออกมาจากจุดเล็กๆ ใน สังคม คือ โรงเรียน พุ่งเข้าสู่ชุมชน และกระจายไปในระดับประเทศ ดังเช่นการจุดพลุขึ้นสู่ ท้องฟ้า ต่างกันเพียงแต่พลุที่ครูชบจุดขึ้นไปในท้องฟ้า นั้นมีความงดงามสว่างไสวและสร้าง ความมั่นคงแข็งแรงในชีวิต เมื่อเวลาของการทำงานผ่านไป ภาพความเสื่อมโทรมของ ชุมชนก็หายไปด้วยเช่นกัน ผู้คนต่างมีจิตใจและสุขภาพดีขึ้น สังคมไทยเข้าสู่สภาวะสังคม ที่เข้มแข็งอย่างแท้จริง

การที่ครูชบ ยอดแก้ว เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การ ออมทรัพย์) เป็นผู้สร้างสรรค์ และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาใน การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูชบ ยอดแก้ว ปัจจุบันอายุ ๖๖ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ตำบล
น้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของนายปิ่น นางสาวเกา ยอดแก้ว สมรสกับนางสาวปราณี
แก้วมหากาฬ มีบุตร ๕ คน เป็นชาย ๓ คน หญิง ๒ คน

การศึกษา

ครุศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยครูสงขลา (สถาบันราชภัฏสงขลาในปัจจุบัน)

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๒๗	ผู้บริหารการศึกษาดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๒๗	ข้าราชการตัวอย่างของกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. ๒๕๓๑	ข้าราชการดีเด่น ๔ กระทรวงหลักของจังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๓๑	ข้าราชการดีเด่น ๔ กระทรวงหลักของ ศอ.บต.
พ.ศ. ๒๕๓๔	คนดีศรีสังคมและรางวัลพระสิทธิธาดาทองคำ
พ.ศ. ๒๕๔๔	ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ

นายตรีวุธ พาระพัฒน์
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม)

คำประกาศเกียรติคุณ
นายตรีวุธ พาระพัฒน์
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม)

ครูตรีวุธ พาระพัฒน์ เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่อำเภอคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช การตัดไม้ทำลายป่า มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้ชุมชนคีรีวงต้องประสบอุทกภัย ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนัก และยากที่จะแก้ไข ครูตรีวุธได้พยายามพลิกฟื้นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่บรรพบุรุษเคยอยู่อาศัยกันมา ทำให้ค้นพบว่า ดั้งเดิมบรรพบุรุษทำสวนสมรมในพื้นที่ต่างๆ ด้วยการปลูกไม้ผลหลากหลายชนิดคละเคล้ากัน ทั้งไม้ใหญ่ ไม้เล็ก ทำให้พื้นดินไม่มีที่ว่าง รากของต้นไม้แผ่กระจาย ช่วยยึดเกาะหน้าดินมิให้พังทลาย ใบไม้ที่หล่นลงมาหมุนเวียนเป็นปุ๋ยธรรมชาติ ครูตรีวุธเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ชุมชน จึงได้เริ่มเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องการสร้างสวนสมรมให้แพร่หลาย เพื่อให้สวนสมรมเป็นทั้งแหล่งสร้างรายได้ และช่วยป้องกันอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น

การที่ครูตรีวุธ พาระพัฒน์ นำความรู้ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้คนอื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไขปัญหาและปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้าน เกษตรกรรม (สวนสมรม) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

นายตรีวุธ พาระพัฒน์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม)

ครูตรีวุธ พาระพัฒน์ เป็นผู้นำชุมชนศิรีวง ชุมชนที่ตั้งอยู่บนเชิงเขา หลวง อันเป็นภูเขาที่สูงที่สุดของเทือกเขาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในเขต อุทยานแห่งชาติป่าทางิ้ว ขุนน้ำ เขาชง เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยไม้หนานาพันธุ์ ด้วยปัจจุบันมีผู้ตัดไม้ทำลายป่าเป็นจำนวนมากจึงส่งผลกระทบต่อให้ชุมชนศิรีวงต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติจากภัยธรรมชาติ นำมาซึ่ง ความสูญเสียทางเศรษฐกิจนับครั้งไม่ถ้วน ครูตรีวุธเป็นผู้หนึ่งที่ใช้ภูมิปัญญา ด้านเกษตรกรรมทำสวนสมรม อันเป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ของบรรพบุรุษมา แก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ และนำชุมชนไปสู่การอยู่รอดและสามารถป้องกัน ภัยจากธรรมชาติและมีความเข้มแข็งในที่สุด

ชีวิตและแนวคิดการทำงาน

ครูตรีวุธ เกิดในครอบครัวชาวสวนผลไม้ ทั้งชีวิตได้รับการอบรมบ่มเพาะแนวคิด วิธีการจากปู่ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกสร้างบ้านเรือนที่ศิรีวงในรุ่นแรกๆ ในวัยเด็กถูกส่งไปเรียน หนังสือในเมือง พักอยู่กับสมภารของวัดบุญญาราม จบมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แล้วไม่ได้เรียน ต่อหากแต่กลับบ้านไปช่วยครอบครัวทำสวน ต่อมาหลังจากแต่งงานรวบรวมเงินได้ก็กลับมาซื้อที่ดินในหมู่บ้านศิรีวงจำนวน ๓๕ ไร่ จากผืนดินแปลงนี้เองที่เป็นแปลงทดลอง แปลงใหญ่ให้ครูได้ใช้ความรู้ที่ได้รับการสั่งสมมาจากบรรพบุรุษ และความรู้ที่คิดค้น ขึ้นใหม่มาทดลองปลูกพืชสวนจนผืนดินนี้เป็นผืนดินทอง เป็นผืนดินสาธิตช่วยให้ ชาวบ้านในชุมชนนี้ได้มีรายได้เลี้ยงตัวเองได้เป็นอย่างดีในที่สุด

เนื่องจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนศิรีวงเป็นสังคมปิด ดังนั้นชาวบ้านจึงต้อง ล่องเรือไปขายผลิตผลทางการเกษตรและซื้อข้าวกับเกลือกลับศิรีวง จากความเสียหายที่ ได้รับจากอุทกภัยอยู่เนืองๆ ชาวบ้านจึงต้องช่วยตัวเองด้วยการขุดคูเขามาสร้างถนน ผลที่ ตามมาก็คือ ศิรีวงเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพของตนเองเป็นเมืองเปิดสัมพันธ์กับโลก ภายนอกมากขึ้น พืช ผักพันธุ์ใหม่ รวมทั้งเทคนิควิธีการเพาะปลูกแบบใหม่ก็เริ่มเข้ามาใน ชุมชน พร้อมๆ กับแนวคิดใหม่ในเรื่องของการพึ่งพาตลาด

การเกิดองค์ความรู้

ครูตรีวุธได้พยายามรักษาแนวคิดดั้งเดิมของบรรพบุรุษไว้ในเรื่องการเพาะปลูกที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จากความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ ป่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญเกื้อหนุนให้เกิดองค์ความรู้และภูมิปัญญาในการพัฒนา “สวนสมรม” อันเป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ด้านการเกษตรของชาวใต้ขึ้น การเพาะปลูกในลักษณะนี้คำนึงถึงความเกี่ยวเนื่องและความสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านอื่นอย่างเป็นระบบ โดยเน้นสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ลักษณะของสวนสมรมนี้บางคนเรียกว่า “เกษตรผสมผสาน” เพราะจะนำเมล็ดพันธุ์พืชและต้นกล้าไปปลูกแซมป่า เกิดพื้นที่ว่างที่ใดก็ปลูกไม้ผลทดแทนพื้นที่นั้น โดยดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม้ต้นใดหมดอายุก็จะนำต้นใหม่มาปลูกเคียงข้าง เมื่อถึงอายุจะได้ผลก็โค่นต้นเก่าทิ้งควบคู่กันไป

ด้วยองค์ความรู้ข้างต้น ครูตรีวุธได้พัฒนาแนวคิดดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยการปลูกพืชให้พืชพึ่งพาอาศัยกันตามธรรมชาติ ไม่เปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ พืชประเภทต่างๆ มากกว่า ๓,๐๐๐ ชนิด สามารถอยู่รวมในพื้นที่เดียวกันได้โดยปราศจากปัญหา ภาพที่ได้เห็นจากงานเกษตรกรรมทำให้ครูตรีวุธได้นำมาสะท้อนความเป็นอยู่ของชีวิตมนุษย์ ว่า “หากมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันแล้ว สังคมมนุษย์ก็ย่อมมองงามดุจดั่งพรรณพืชในสวนสมรมนั่นเอง”

การถ่ายทอดองค์ความรู้

การถ่ายทอดความรู้ของครูตรีวุธสู่ผู้คนทั่วไปนั้น มีวิธีการถ่ายทอดหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็น

- การถ่ายทอดในบทบาทของวิทยากร
- การถ่ายทอดผ่านกลุ่มและเครือข่าย
- การถ่ายทอดผ่านการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่เป็นธรรมชาติ ผู้เรียนได้รู้ ได้เห็น ได้ฝึกปฏิบัติ และทดลองเชิงประจักษ์

เนื่องจากครูตรีวุธ ได้พัฒนาองค์ความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการทำสวนสมรมให้แก่บุคคลทั่วไป กระบวนการเรียนรู้ และวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจนทำให้งานของครูประสบความสำเร็จนั้น อาจกล่าวได้ว่ามี ๓ ช่วงกล่าวคือ

ช่วงแรก “เป็นยุคการเรียนรู้และถ่ายทอดการทำสวนสมรมที่เป็นไปแบบธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยอาศัยหลักความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เจ้าที่ เจ้าป่า เจ้าเขา ในการประกอบอาชีพ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนา จึงเป็นที่มาของการเรียนรู้ทดลองด้วยตนเองแล้วนำมาสู่การปฏิบัติ”

ช่วงกลาง “เป็นการถ่ายทอดและการเรียนรู้พัฒนาอย่างเป็นระบบมากขึ้น เพราะความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง วัด และสถานศึกษาต่างๆ องค์กรเหล่านี้เข้ามามีบทบาทร่วมทำงานมากขึ้น สถาบันครอบครัว ยังคงเป็นสถาบันหลักสำคัญในการพัฒนาการทำสวนสมรม ในยุคนี้ครูตรีวุธเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดวิถีชีวิตของการทำสวนสมรมสู่โลกภายนอก เพราะความเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงจนประสบผลสำเร็จผู้อื่นได้รับรู้ และนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง”

ในช่วงนี้ครูตรีวุธได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมว่า “การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำสวนสมรมแบบคีรีวงให้คนภายนอกก็คือ พยายามพูดในที่ต่างๆ โดยสร้างแนวคิดในสถานที่ต่างๆ ในระดับชาติ พูดถึงการสร้างชีวิตให้มั่นคง การเกษตรที่ยั่งยืนต้องปลูกไม้ยืนต้น ถ้าอาศัยพืชไร่กินอยู่ตลอดปี จะไม่มีใครรวย คนที่จะรวยคือพ่อค้า ถ้าเราปลูกพืชยืนต้น ก็สามารถอยู่ได้ถือเป็นสวัสดิการของชีวิต การปลูกไม้ยืนต้น ต้นไม้ยังโตยังให้ผลผลิตมาก แต่หากปลูกพืชไร่ปีต่อปี จะเปลี่ยนพันธุ์ เปลี่ยนปุ๋ยเปลี่ยนยาไปเรื่อยๆ ไม่สิ้นสุด ที่ร้ายแรงที่สุดจะทำให้ดินเสื่อม ทำให้ดินไม่มีแร่ธาตุอาหารในดิน เลยต้องใช้ปุ๋ยบวทวิคุณ”

ในช่วงปัจจุบัน ครูตรีวุธได้เผยแพร่แนวคิดการเรียนรู้และการถ่ายทอดการทำอาชีพสวนสมรมของชุมชนคีรีวงออกสู่นอกชุมชนและนอกประเทศ เคยได้รับการคัดเลือกจากองค์การยูเนสโกให้นำเสนอผลงานในการประชุม Fifth UNESCO-ACEID International Conference ที่ โรงแรมอิมพีเรียล ควีนส์ปาร์ค พ.ศ. ๒๕๔๒ ในหัวข้อ “Reforming Learning, Curriculum and Pedagogy” และได้รับเชิญให้นำเสนอในการประชุมสัมมนาในระดับชาติ เรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้ : มิติใหม่เพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ซึ่งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จัดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๒

วิสัยทัศน์กับการแก้ปัญหาในอนาคตเพื่อชุมชนคีรีวง

แม้ว่าการทำสวนสมรมจะทำให้ชีวิตของชาวคีรีวงอยู่ได้ แต่ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์นั้น ทำให้ชุมชนคีรีวงต้องประสบปัญหาภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงอยู่เนืองๆ ดังนั้นแม้ว่าชุมชนจะมีรายได้ดีเพียงใด แต่ทุกข์จากภัยธรรมชาติก็ทำให้ชาวบ้านต้องสูญเสีย ขาดแคลนทุนทรัพย์ และไร้อะไรที่พึ่งพิงอาศัย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไขปัญหานี้ ครูตรีวุธกับเพื่อนคือครูฝาก ตรีถวัลย์ ซึ่งต่างศรัทธาในข้อเขียนของสด

กูรมะโรหิต และหลวงวิจิตรวาทการ ในเรื่อง “สหกรณ์” จึงได้ร่วมมือกันศึกษาคิดค้นอย่างจริงจัง และได้ก่อตั้ง “กลุ่มออมทรัพย์” ชัยน้ำตาชาวบ้านขึ้น กลุ่มออมทรัพย์นี้เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยมีสวนสมรมเป็นฐานรากที่สำคัญ การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ทำให้สมาชิกนำเงินไปสร้างอาชีพและเกิดกลุ่มอาชีพมากมาย หลากหลาย อาทิ กลุ่มมัดข้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง เป็นการข้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ และผลไม้ต่างๆ กลุ่มใบไม้บ้านคีรีวง และกลุ่มสมุนไพรคีรีวง ทำให้สมาชิกชุมชนทั้งหญิงและชายได้พัฒนาอาชีพและก้าวสู่สังคมภายนอกอย่างมั่นคงมากยิ่งขึ้น

นอกจากจะจัดการให้มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่จะได้รับจากภัยธรรมชาติแล้ว เพื่อให้ชุมชนคีรีวงได้ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม คุรุตรวิรุชยังได้เขียนบทความเรื่อง เมื่อคีรีวงเป็นทะเลทราย เพื่อเตือนใจไม่ให้ชาวบ้านคิดผิถางป่าเพิ่มมากขึ้น จากบทความนี้มีผู้บริจาคเงินเพื่อฟื้นฟูคีรีวงให้เป็นสีเขียวเหมือนเดิมเป็นจำนวนมาก และได้ตั้งกองทุนให้ชื่อว่า “กองทุนเต็มสีเขียวใส่เขาหลวง” โดยมีครูฝากเป็นประธาน คุรุตรวิรุชและคณะเป็นที่ปรึกษา

ก่อนวาระสุดท้ายของชีวิต คุรุตรวิรุช ยังเป็นห่วงอนาคตของชาวคีรีวงกับเรื่องการทำสวนสมรม ด้วยเกรงว่า นานไปผู้คนจะละเลยและลืมเรื่องราวของการดำเนินวิถีชีวิตตามแบบสวนสมรม คุรุตรวิรุชจึงได้มอบหมายให้นายวิรัตน์ ตรีโชติ ครูผู้ช่วยครุภูมิปัญญา ศึกษาและทำวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้าน กับวิถีชีวิตเกษตรกรรมแบบผสมผสานชุมชนคีรีวง ในแนวคิด เพื่อให้ไว้เป็นสมบัติของแผ่นดิน หากผู้ใดไม่เคยรู้เรื่องของการดำเนินวิถีชีวิตกับการทำสวนสมรม ก็สามารถศึกษาจากหนังสือเล่มนี้ และนำไปประกอบเป็นอาชีพได้

คุรุตรวิรุชเป็นผู้นำตามธรรมชาติมีบารมีที่ได้สะสมจากการกระทำคุณงามความดี เป็นผู้มีความดี มีจิตเมตตาเอื้อเฟื้อแก่ผู้คนทุกฐานะทุกรูป ทั้งชีวิตเป็นผู้สร้าง และผู้ให้ด้วยความรอบรู้ในเรื่องสวัสดิการชุมชน ระบบธุรกิจอุตสาหกรรมชุมชน การอาชีพชุมชน การอนุรักษ์ธรรมชาติและเทคนิคกระบวนการจัดการ จึงช่วยให้ชุมชนอยู่ได้อย่างเป็นสุข คุรุตรวิรุชได้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ที่ตนมีแก่ชุมชนและคนรุ่นใหม่ ได้นำไปปฏิบัติตามจนวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

การที่คุรุตรวิรุช พาระพัฒน์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทยเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูตรีวุธ พาระพัฒน์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๘๕ เป็นบุตรนายเปรม และนางเวียน พาระพัฒน์ สืบตระกูลจากเชื้อสายพราหมณ์ ในครอบครัวชาวสวนผลไม้ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช สมรสกับนางประนอม มีบุตร ๓ คน ปัจจุบันครูตรีวุธ พาระพัฒน์ เสียชีวิตแล้ว

การศึกษา

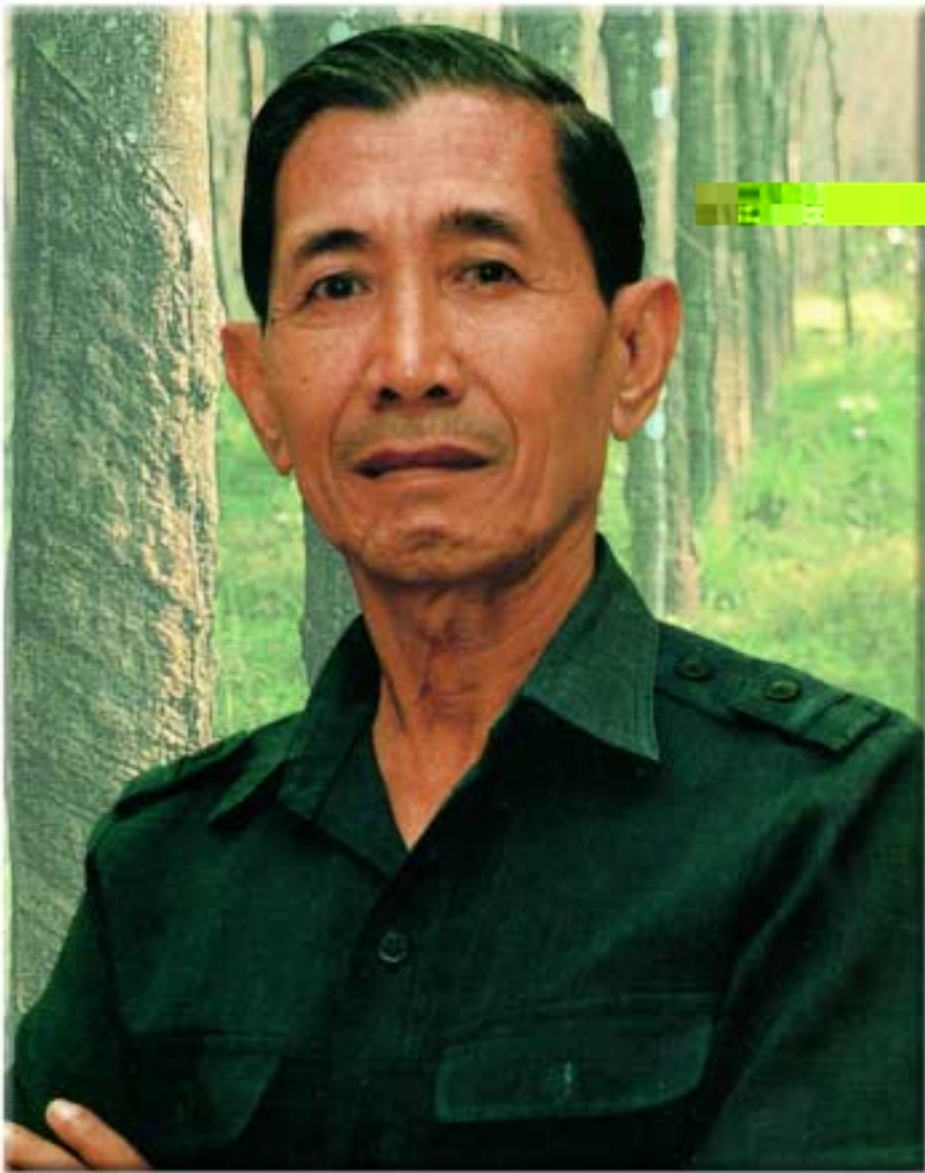
จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๓๒	การประกาศเกียรติคุณจากบริษัทไทยเม็กซ์อินดัสตรี จำกัด
พ.ศ. ๒๕๓๒	คนดีศรีสังคม
พ.ศ. ๒๕๓๗	การประกาศเกียรติคุณเป็นวิทยากรเผยแพร่เพื่ออุดมการณ์แผ่นดินธรรม
แผ่นดินทอง ระดับอำเภอและกิ่งอำเภอ
พ.ศ. ๒๕๔๔	ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ

นายประยงค์ รณรงค์
คณูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

คำประกาศเกียรติคุณ

นายประยงค์ วรรณรงค์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

ครูประยงค์ วรรณรงค์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เมื่ออายุครบขวบได้อุปสมบท ศึกษาธรรมจนสอบได้นักธรรมโทและลาสิกขา มาประกอบอาชีพทำสวนยาง ได้เผชิญกับวิกฤตราคายางตกต่ำตลอดมา ทำให้เกิดความคิดในการพัฒนาคุณภาพของยางให้มีมาตรฐาน เพื่อเกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายเองได้ จึงได้ศึกษารูปแบบโรงงานบ่มยางที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น จนสามารถผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพดีที่สุดในเอเชียได้เป็นผลสำเร็จ ได้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียงหรือมหาวิทยาลัยชาวบ้าน เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน ในเรื่องการศึกษา เกษตรกรรมยั่งยืน และสิ่งแวดล้อม ด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน ด้านสาธารณสุขชุมชน ด้านกองทุนชุมชน เพื่อเป็นฐานความรู้ในการสร้างอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน นอกจากนี้ยังจัดตั้งเครือข่ายมมนา ซึ่งทุกกลุ่มของชุมชนได้มีโอกาสร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริง

การที่ครูประยงค์ วรรณรงค์ นำความรู้ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้าทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไขปัญหาและปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

นายประยงค์ วรรณรงค์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

ครูประยงค์ วรรณรงค์ เป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม่เรียง
ณ บริเวณโรงงานแปรรูปยางพารา เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร
อุตสาหกรรม และการจัดการ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน นอกจากนี้
ยังได้จัดตั้งกองทุนชุมชนขึ้น ในรูปธนาคารหมู่บ้านสำหรับฝึกวินัยในเรื่องการ
ออมให้แก่สมาชิกเพื่อนำเงินออมนี้มาเป็นทุนหมุนเวียนในการพัฒนาหมู่บ้าน
รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ

ชีวิตและที่มาของแนวคิด

ครูประยงค์ วรรณรงค์ เป็นคนอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดซึ่ง
ประชากรมีอาชีพและมีรายได้เป็นอย่างดีจากการทำสวนยางพารา ครูประยงค์เมื่อจบการศึกษา
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้วไม่เรียนต่อ เพราะแรงจูงใจจากราคายางพารา ซึ่งพุ่งขึ้นสูง
ถึงกิโลกรัมละ ๒๐ บาท กรีดยางเพียง ๒ - ๓ วัน ก็มีเงินพอกเต็มกระเป๋า ความคิดเช่นนี้
มิได้เกิดแก่ครูประยงค์เพียงคนเดียว หากแต่เกิดกับคนสวนส่วนมากในขณะนั้น ที่คิดว่า
เรียนสูงสู้กรีดยางไม่ได้ นอกจากกรีดยางแล้วครูประยงค์ยังรับจ้างตัดไม้ ดูแลช้างลากไม้
ล่องแพซุงไปตามลำน้ำตาปี จากอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไปส่งที่โรงเลื่อย
จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งรับจ้างทำแร่ดินบุกที่ทะเลอันดามัน

ช่วงชีวิตการทำงานนี้สอนให้ครูประยงค์ได้เรียนรู้ชีวิต ได้เรียนรู้ถึงการต่อสู้ที่ต้อง
แย่งชิงผลประโยชน์ เข้าใจลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่างคน ระบบ และการประกอบอาชีพ
เพื่อการอยู่รอด สิ่งที่เขาได้เห็นนี้ได้หล่อหลอมจิตใจครูประยงค์ให้เป็นคนเข้มแข็ง อดทน และ
มีเมตตาพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

องค์ความรู้สู่การพัฒนาทางด้านกองทุน

ครูประยงค์เป็นเกษตรกรธรรมดาคนหนึ่ง แต่ชอบคิดและพัฒนาแนวคิดของ
ตนเองอยู่ตลอดเวลา เขาคิดถึงวงจรชีวิตการทำมาหาเลี้ยงชีพของชาวดู ที่ผูกพันกับการ

ทำสวนยาง และชีวิตต้องผกผันตามราคายางมานานเป็นเวลานาน ๑๐๐ ปี นับแต่ยางพาราเริ่มเข้ามาสู่ภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ จากวันนั้นจนถึงปัจจุบันชาวบ้านไม่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายร่วมกับรัฐในเรื่องนี้เลย การกรีดยางขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศเท่านั้น เป็นอาชีพที่ปราศจากความมั่นคงในชีวิต

ด้วยเหตุนี้ครูประยงค์จึงคิดค้นหาวิธีพัฒนาโรงงานแปรรูปเกษตรขนาดเล็กขึ้นในชุมชน โดยการออกแบบโรงงานบ่มยางที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ผลจากการคิดค้นทำให้การบ่มยางของครูประยงค์เป็นยางคุณภาพดี ขายได้ราคาดีเป็นที่แพร่หลายในชุมชน จนกลายเป็นต้นกำเนิดของเกษตรกรที่ผลิตยางที่มีคุณภาพดีที่สุดในเอเชีย

อย่างไรก็ตาม จากปัญหาเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียและปัญหาภาคใต้ตกต่ำ ความนิยมยางพาราเริ่มลดลง รัฐบาลพยายามแก้ปัญหาโดยการแทรกแซงราคา แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ครูประยงค์จึงช่วยโดยเป็นผู้นำจัดทำแผนแม่บทการพัฒนายางพาราฉบับประชาชนขึ้น (ซึ่งผลงานชิ้นนี้ต่อมากลายเป็นประเด็นทางการเมืองไป)

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ครูประยงค์สามารถเจรจากับองค์กรเอกชน เพื่อหาทางออกเรื่องยางให้กับชาวบ้านได้สำเร็จ โดยทำความตกลงกับนายณรงค์ โชควัฒนา ผู้บริหารในเครือสหพัฒน์พิบูล ผลักดันให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนในการตั้งโรงงานรองเท้าแพน ส่งออกนอกเป็นผลสำเร็จ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านอุตสาหกรรมชุมชนขึ้น

อย่างไรก็ดีครูประยงค์ไม่ยอมให้ชาวบ้านฝากความหวังไว้กับการทำยางพาราเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงได้ออกศึกษาสภาพต่างๆ ในพื้นที่ และค้นพบความจริง ๒ เรื่อง คือ ๑) ข้าวที่ปลูกที่ลุ่มน้ำปากพนังนั้นมีคุณภาพต่ำ และ ๒) ผู้บริโภคขนมจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่ละวันนั้นเท่ากับผู้บริโภคขนมจีนในภาคอีสานทั้งหมด จากข้อค้นพบทั้งสองดังกล่าว ทำให้ครูประยงค์จัดตั้งโรงงานทำแป้งขนมจีน เพิ่มเติมจากการทำยางพาราขึ้น และประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ต่อมาเมื่อตระหนักว่าการรู้เรื่องยางพาราเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ครูประยงค์จึงริเริ่มก่อตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียงขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ณ บริเวณโรงงานแปรรูปยางพารา เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการจัดการ เป็นที่จัดกระบวนการเรียนการสอนของการศึกษานอกโรงเรียน เป็นที่รวมของปราชญ์สาขาต่างๆ รวมทั้งเป็นเวทีชาวบ้าน

ในศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียงจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายลักษณะ ดังนี้

๑. ด้านการศึกษา เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นพี่เลี้ยง เป็นการเรียนรู้ในระบบ และตามอัธยาศัย ชาวบ้านร่วมกันกำหนดความต้องการในสิ่งที่ยากจะเรียน โดยมีครูประยงค์แนะนำให้เรียนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันเพิ่มเติม

๒. ด้านการเกษตรกรรมยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม ไม้เรียงเป็นศูนย์ประสานงานกลุ่มอาชีพทุกอาชีพในชุมชน โดยได้รับนโยบายจากสำนักงานเกษตรจังหวัดว่า ให้กลุ่มเกษตรกรตำบลไม้เรียงเป็นกลุ่มเกษตรกรรมตามโครงการของคณะกรรมการประสานงานพัฒนาตำบล ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม โดยที่ชาวบ้านจะเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง

๓. ด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน การแปรรูปผลผลิต เพื่อการนำมาใช้ในชุมชน และเหลือไว้จำหน่าย รวมทั้งการจำหน่ายทั้งในและนอกชุมชน โดยการจัดการด้านการตลาด

๔. ด้านสาธารณสุขชุมชน เป็นเรื่องของชมรมแพทย์แผนไทย กลุ่มสมุนไพร เพื่อสุขภาพ โครงการสุขภาพชุมชนพึ่งตนเอง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน

๕. ด้านกองทุนชุมชน จัดให้มีธนาคารหมู่บ้านไม้เรียงและกองทุนชุมชน เพื่อฝึกวินัยการออมให้แก่สมาชิก และเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนมาพัฒนาหมู่บ้าน สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานของสภาผู้นำชุมชน และมีสวัสดิการให้แก่ชาวบ้านในหลายรูปแบบ

รูปแบบการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาฯ เป็นการสร้างอาชีพทางด้านการเกษตรให้กับสมาชิก โดยครูประยงค์เน้นให้สมาชิกศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง นอกจากการเรียนรู้ด้านอาชีพแล้ว ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ของทุกสรรพสิ่ง ซึ่งชุมชนดำเนินชีวิต ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การถ่ายทอด

นอกจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ครูประยงค์ยังคิดถึงการถ่ายทอดความรู้โดยการสร้างผู้นำในชุมชน เพื่อให้สามารถดูแลสมาชิกและการทำงานตามหมู่บ้านต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง เป็นการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ ให้มีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อชุมชน โดยคัดเลือกผู้นำชุมชนจาก ๘ หมู่บ้าน ๆ ละ ๕ คน และให้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

ครูประยงค์ได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมเกษตรกร ๘ หลักสูตร ๘ กิจกรรม เพื่อรองรับแผนงานหลัก ด้านเกษตรกรรม โดย

- การฝึกภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
- ให้มีการทดลองจริงในพื้นที่ของตนเองเพื่อสร้างอาชีพในชุมชน

ผลของการถ่ายทอดเมื่อดำเนินการตามโครงการไปแล้วประมาณ ๓ ปี ผู้รับการถ่ายทอดจะสามารถเข้าสู่ธุรกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้าน

- การผลิต
- การแปรรูป
- การตลาด

สิ่งที่ครูประยงค์ทำ จึงมิใช่เป็นเพียงเฉพาะเรื่องของชาวบ้านคนจน หรือธุรกิจขนาดต่าง ๆ เท่านั้น แต่เป็นเรื่องในระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อันหมายถึง การพัฒนาอย่างบูรณาการ ไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจแต่เพียงประการเดียว หากแต่มองสังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กับการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่ครูประยงค์ได้ชี้แนะให้ชาวบ้านได้คิดและปฏิบัตินี้ เป็นเรื่องที่ชาวบ้านได้สืบทอดต่อกันมาเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่เรียกว่า “ซอมมือ” หรือ “ลงแขก” ที่กลายมาเป็นแชร์แรงงานในที่สุด และทำให้เกิดเครือข่ายที่เรียกว่า “เครือข่ายยมนา” ขึ้น

นั่นคือ : ยมนา (ย) หมายถึง ยาง, (ม) หมายถึง ไม้ผล, (นา) หมายถึง นา
องค์กรเครือข่ายทั้งสามอาชีพนี้ได้แผ่ขยายครอบคลุมทั่วจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวมตัวกันสร้างความเข้มแข็งทั้งในเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประสานกันในเรื่องการผลิตและการแลกเปลี่ยนสินค้าภายใต้การนำของครูประยงค์ ธรรมรงค์ หลาขุมชน ได้นำแบบอย่างไปปรับใช้ในชุมชนของตน ก่อเกิดผลในวงกว้างอย่างเช่น กรณีครูมุกดา อินตะสาร ที่ได้นำแนวคิดการสร้างผู้นำในชุมชนไปปรับใช้ในจังหวัดพะเยา เป็นต้น

นอกจากนี้ครูประยงค์ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้สนับสนุนการศึกษานอกระบบ ในกรณีที่ได้จบการศึกษาขั้นต้นแล้ว ไม่ได้เรียนต่อ ครูประยงค์ก็นำมาฝึกอาชีพในหมู่บ้านให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนและภูมิปัญญาใหม่ๆ นอกชุมชน และให้เรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนควบคู่กันไป ทำให้เด็กมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้และสามารถสร้างชีวิตใหม่ให้แก่ตนเองได้ นอกจากกลุ่มเด็กแล้วครูประยงค์ก็เปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ในชุมชนได้มีโอกาสเรียนวิชาชีพจากการศึกษานอกระบบอีกเช่นกัน นับได้ว่าเป็นผู้ทำให้เกิดมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต แก่ผู้คนในชุมชนอย่างแท้จริง

งานอีกชิ้นหนึ่งที่สำคัญที่ครูประยงค์เป็นผู้ริเริ่ม คือการจัดตั้งประชาคมตำบล โดยมีการกำหนดนโยบาย วางแผนแม่บทระดับตำบลชัดเจน อันเป็นที่มาของโครงสร้างสภาผู้นำ และเป็นต้นแบบการทำแผนแม่บทในประเทศ ในแผนงานนั้นจะเริ่มจากแผนระดับหมู่บ้านซึ่งมีข้อมูลตรงตามความเป็นจริง แล้วจึงมาเป็นแผนงานของตำบลพร้อมที่จะนำเสนอองค์การบริหารส่วนตำบลอนุมัตินำมาดำเนินงาน เพื่อให้ตำบลก้าวไปสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ในอนาคต

นอกเหนือจากกล่าวมาแล้วข้างต้นครูประยงค์ยังเป็นผู้นำกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางไม้เรียง เป็นประธานกรรมการโรงงานยางแผ่น ผู้นำและผู้ประสานงานให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องอาชีพ การปกครอง และการศึกษา ไม้เรียง ได้กลายเป็น “มหาวิทยาลัยชาวบ้าน” หรือ “ศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องยางพาราครบวงจร” และเรื่องอื่นๆ อีกมากที่มีผู้คนพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเข้ามาเรียนรู้อย่างไม่สิ้นสุด

การที่ครูประยงค์ รัตนรงค์ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นครุภูมิปัญญา เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูประยงค์ วรรณรงค์ ปัจจุบัน อายุ ๖๔ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่บ้านเลขที่ ๔๗ หมู่ ๕ ตำบลนากะชะ อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรนายสงวนและนางแจ้ วรรณรงค์ สมรสกับนางสาวแนบ ช่วงบำรุง มีบุตร ๕ คน ชาย ๓ คน หญิง ๒ คน

การศึกษา

จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
นักธรรมโท

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๓๐ ผู้นำอาชีพก้าวหน้าของกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๕๓๗ คนดีศรีสังคม
พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม (การจัดการและการบริโภค)
พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นายฝาก ตรีถวัลย์

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ระบบบัญชีชาวบ้าน)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายฝาก ตรีถวัลย์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ระบบบัญชีชาวบ้าน)

ครูฝาก ตรีถวัลย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๑ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ครูฝากเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านกลางขึ้นในหมู่บ้านโดยได้พัฒนาแนวคิดมาจากกลุ่ม
สัจจะออมทรัพย์ แต่ประสบปัญหาเรื่องระบบบัญชี ทำให้ธนาคารหมู่บ้านกลางประสบความล้มเหลว
จึงคิดค้นระบบบัญชีชาวบ้านที่สะดวก ง่าย และมีประสิทธิภาพที่ชาวบ้านทั่วไป สามารถเรียนรู้และ
นำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทำให้การบริหารธนาคารหมู่บ้านกลางประสบความสำเร็จด้วยมาตรฐานของ
ระบบบัญชีชาวบ้านที่คิดค้นขึ้น และปัจจุบันครูฝากได้ถ่ายทอดความรู้ระบบบัญชีชาวบ้านแก่ผู้บริหารกลุ่ม
ออมทรัพย์ ผู้ที่สนใจโดยการบรรยาย ฝึกปฏิบัติ และจัดทำเอกสารคู่มือชื่อว่า “บัญชีสากลกับชาวบ้าน”
เผยแพร่เป็นความรู้ แพร่หลายไปในหลายจังหวัด ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ร่วมกัน

การที่ครูฝาก ตรีถวัลย์ นำความรู้ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ระบบบัญชีชาวบ้าน) ที่ตนเอง
ศึกษา ค้นคว้า ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไข
ปัญหาและปฏิบัติ จนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูจาก
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้าน
กองทุนและธุรกิจชุมชน (ระบบบัญชีชาวบ้าน) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

นายฝาก ตรีถวัลย์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ระบบบัญชีชาวบ้าน)

ครูฝาก ตรีถวัลย์ เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งบัญชีชาวบ้าน” ระบบบัญชี เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารธนาคารหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ การจัดทำระบบบัญชีที่โปร่งใส ถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย จึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับดำเนินกิจกรรมให้กลุ่มออมทรัพย์อยู่รอดและมีความมั่นคง

ชีวิตและที่มาของแนวคิด

ครูฝากเรียนหนังสือถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนศรีธรรมราชวิทยา ก็ตัดสินใจลาออก เพราะถูกครูลงโทษหนักขึ้น ตีด้วยไม้หน้าสามจนเลือดไหล สาเหตุเพียงเพราะครูฝากไม่สามารถสะกดคำว่า “Pronoun” ได้ถูกต้อง จากนั้นครูฝากก็บวชเรียนตามประเพณี สอบได้นักธรรมโท แล้วเรียนกวดวิชา และเรียนต่อจนจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หลังออกจากโรงเรียนครูฝากหาเลี้ยงชีพด้วยการเก็บผลผลิตจากสวน ที่เป็นมรดกจากบิดา มารดาให้ไว้แลกข้าวสารจากชาวบ้านที่ลุ่มแม่น้ำปากพนัง รวมทั้งรับจ้างทำงานตามสวนต่างๆ

ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ครูฝากไปเป็นทหารรับจ้างรบในลาว เพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว ทำให้เห็นความอัปยศและอยู่ติตรรมของสังคม จึงตัดสินใจกลับบ้านเกิด เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ เรือสวนไร่นาของครูฝากก็ถูกควาตภัยทำลายจนสูญเสียดินไปส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งถูกกลืนหายไปในลำธาร และต้องขายที่ดินไป ๕ ไร่ เพื่อใช้หนี้

แม้ชีวิตของครูฝากจะแร้นแค้น แต่ครูฝากก็สนใจใฝ่รู้หาประสบการณ์ใหม่ๆ และตั้งใจทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ และด้วยศรัทธาในข้อเขียนเรื่องระบบสหกรณ์ของนายสด กุระมะโรหิต และหลวงวิจิตรวาทการ จึงได้ตั้งใจศึกษาจนมีความรู้ในระดับหนึ่ง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ก็ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรอำเภอลานสกา แทนผู้จัดการสหกรณ์คนเดิมซึ่งต้องลาออกไปเพราะทุจริต

การเกิดองค์ความรู้

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ครูฝากได้บุกเบิกสร้างธนาคารชุมชนร่วมกับครูตรีวุธ พาระพัฒน์ และครูบุญธรรม เพชรวงษ์ โดยเดินตามแนวทางของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ที่กรมพัฒนาชุมชนจัดตั้งไว้เป็นจุดเริ่มต้น กลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวงค่อยๆ เติบโตขึ้น แต่เมื่อดำเนินการไปได้เพียงสองปี ก็พบปัญหาในเรื่องบัญชีบุคคลซึ่งพนักงานบัญชีลงบัญชีช้าช้อน ด้วยความที่เป็นคนตรงและสุจริต ไม่ยอมก้มหัวให้กับความไม่ถูกต้อง ครูฝากจึงเริ่มศึกษาเรื่องบัญชีด้วยตนเองอย่างจริงจัง รวมทั้งวางระบบบัญชีของกลุ่มใหม่ ทำให้ได้เรียนรู้การทำบัญชีแบบสากล กลายเป็นนักบัญชีมือดีของกลุ่ม ถูกขนานนามว่าเป็น “นักบัญชีชาวบ้าน” เพราะเป็นผู้วางระบบบัญชีแบบสากลให้ช่วยต่อการทำความเข้าใจ

ครูฝากเป็นผู้ริเริ่มปรับระบบบัญชีแบบชาวบ้าน เพื่อแก้ปัญหาความไม่โปร่งใส เรียกได้ว่า ครูฝากเป็นบิดาแห่งบัญชีชาวบ้าน ครูฝากเคยประกาศเจตนารมณ์ว่า “ใครๆ ก็เรียกผมว่าเป็นครูลำบาก ไม่มีศูนย์การเรียนของตนเอง ต้องเดินทางไปอบรมบัญชีชาวบ้าน กับลูกศิษย์ตามที่ต่างๆ ทั้งที่เป็นกลุ่มหรือตัวต่อตัว ผมเป็นครูสอนตามอัธยาศัย ใครที่อยากเรียน จะอยู่ที่ใดก็ตาม ผมก็จะไปสอน ทั้งในทุกอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง”

ครูฝากได้รับคัดเลือกเป็นผู้จัดการของศูนย์สาธิตการตลาดบ้านคีรีวงในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ทำให้ครูฝากต้องหาความรู้เรื่องการบริหารจัดการศูนย์สาธิตและปลูกฝังเรื่องสหกรณ์ร้านค้าให้แก่สมาชิกของศูนย์ ครูฝากได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมไทยมาเป็นเวลานาน โดยทำงานให้กับบุคคลระดับล่างของสังคม นำนวัตกรรมส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งด้านการศึกษา สังคม และเศรษฐกิจ ครูฝากได้บุกเบิกงานธนาคารชุมชนคีรีวง ธนาคารหมู่บ้านกลาง และตั้งกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง จนมีผู้กล่าวว่า ครูฝากก็คือแหล่งเรียนรู้ ที่เคลื่อนที่ได้ นั่นเอง ครูฝากเล่าว่า “แม้จะมีความรู้ไม่มาก แต่ก็ได้บุกเบิกงานธนาคารชุมชนบ้านคีรีวง ธนาคารหมู่บ้านกลาง กลุ่มออมทรัพย์คีรีวง มีความสุขและความภูมิใจที่ได้ทำงานเหล่านี้”

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ชาวคีรีวงได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ เรือกสวนไร่นาของครูฝาก กลายเป็นธารน้ำไหลเพียงชั่วข้ามคืน แต่ครูฝากก็ยังอุทิศตนช่วยชาวบ้านอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย แม้จะมีบางคนพูดว่า ตัวเองยังเอาตัวไม่รอด บ้านช่องก็ไม่มีจะอาศัย ยังจะมาช่วยคนอื่น ครูฝากได้สรุปบทเรียนครั้งนั้นว่า “ความจริงจะหาว่าธรรมชาติแกล้งก็ไม่ถูก เพราะมนุษยชาติโดยรวมทำลายธรรมชาติ ธรรมชาติก็คือ พ่อแม่ของสิ่งมีชีวิต การทำลายธรรมชาติก็คือการทำลายพ่อแม่ตัวเอง แล้วพ่อแม่จะเขียนข้างไม่ได้หรือ” ในป็นี่ครูฝากต้องย้ายครอบครัวจากคีรีวงมาทำมาหากินอยู่ที่บ้านกลาง อำเภอยะรังใหญ่ บนที่ดิน ๕ ไร่ โดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชนให้ทุนในการซื้อที่ดินดังกล่าว

ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ครูฝากได้ร่วมมือกับกลุ่มไร่นาสวนผสม จัดตั้งธนาคารหมู่บ้านกลางขึ้น จากบทบาทการบริหารจัดการทั้ง **กลุ่มออมทรัพย์และธนาคารหมู่บ้าน** ทำให้ครูฝากได้ตระหนักถึงความสำคัญของธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ว่าเป็นแหล่งรวมศูนย์เงินของหมู่บ้าน ในการหมุนเวียนเงินทุนในแต่ละครอบครัวเพื่อนำไปเพิ่มรายได้ เพิ่มผลผลิต และสร้างความเติบโตให้กับเงินทุนส่วนรวมของหมู่บ้าน อันจะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของหมู่บ้าน ในที่สุดกลุ่มออมทรัพย์และธนาคารหมู่บ้านจึงกลายเป็นวงจรทรัพย์สร้างความมั่งคั่งในหมู่บ้าน เป็นหลักประกันการพัฒนาหมู่บ้านทุกด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้

ด้วยเหตุที่การบัญชีเป็นการเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรในการบริหารการเงิน เป็นเครื่องมือในการนำไปบริหารธนาคารหมู่บ้านหรือกลุ่มออมทรัพย์ และการที่ระบบบัญชีสากลมีความซับซ้อน ใช้ภาษายาก ทำให้เป็นอุปสรรคในการฝึกอบรม ครูฝาก ดรีดวัลย์ จึงได้สรุปประสบการณ์ เรียบเรียง และปรับประยุกต์ระบบบัญชีแบบสากล ให้เป็นระบบที่ง่ายในการทำความเข้าใจกับชาวบ้าน โดยการจัดทำเป็นเอกสารคู่มือชื่อ “บัญชีสากลกับชาวบ้าน” ครูฝากกล่าวว่า “เราหลีกเลี่ยงบัญชีสากลไม่ได้ แต่เราปรับบัญชีสากลเป็นบัญชีแบบชาวบ้านได้” และครูฝากยังได้กล่าวถึงบัญชีเล่มนี้ต่อสาธารณชนอีกว่า “ถ้าผู้ใดเขียนตำราให้ง่ายกว่านี้ ขอความกรุณาให้ช่วยกันเขียน คิดว่าเมตตาต่อชาวบ้านผู้ไม่รู้ เพราะผู้เขียนไม่ได้เขียนเพื่อให้มีชื่อเสียง แต่ต้องการให้ชาวบ้านได้มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการบริหาร”

การทำบัญชีประจำชาวบ้านของครูฝาก ดรีดวัลย์ คล้ายๆ กับการเดินขึ้นบันได ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ก้าวแรกจนถึงขั้นที่ ๘ ซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย มีลำดับดังนี้

- ขั้นที่ ๑ ทะเบียนคุมใบเสร็จจ่ายเงิน ทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน
- ขั้นที่ ๒ ใบเสร็จรับเงิน ใบเสร็จจ่ายเงิน
- ขั้นที่ ๓ บัญชีเงินสด
- ขั้นที่ ๔ บัญชีแยกประเภท
- ขั้นที่ ๕ งบทดลอง
- ขั้นที่ ๖ งบกำไร ขาดทุน
- ขั้นที่ ๗ งบดุล
- ขั้นที่ ๘ งบจัดสรร

การถ่ายทอดความรู้

สิ่งที่เป็นผลพวงจากความพยายามของครูฝากในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ นั้นได้นำมาถ่ายทอดแก่บุคคลต่างๆ ดังนี้

๑. ประชาชนใน ๑๒ อำเภอและในจังหวัดใกล้เคียงได้เรียนรู้และเข้าใจระบบการบัญชี ซึ่งครูฝากปรับประยุกต์จากบัญชีสากลเป็นบัญชีแบบชาวบ้าน กลุ่มบุคคลเหล่านี้จะสามารถนำความรู้มาบริหารการเงินในองค์กรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. สมาชิกของชุมชนได้เข้าใจอย่างแท้จริง สามารถตรวจสอบการทำงานของ กลุ่มออมทรัพย์ได้อย่างถูกต้อง ผลก็คือ ลดปัญหาการทุจริต การทำงานของกลุ่มโปร่งใสอย่างแท้จริง

๓. เครือข่ายต่างๆ ที่ครูฝากได้สร้างขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน เครดิตยูเนียน สหกรณ์ประมาณ ๑๕ องค์กร ได้รวมตัวกันในรูปของ “สหธนาคารหมู่บ้าน” ช่วยเหลือทางการเงิน

สำหรับเครือข่ายนี้ ครูฝากได้เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ ดังนั้นจึงได้สอนวิธีการสร้างและการเชื่อมโยงเครือข่าย รวมทั้งการบริหารจัดการองค์กรในเครือข่ายให้สามารถบริหารการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

นับได้ว่า ครูฝากเปรียบเสมือนตัวแทนชุมชนในการนำวิทยาการสมัยใหม่และเลือกสรรภูมิปัญญาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของชาวบ้าน และวิทยาการใหม่ๆ นี้สามารถนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี สำหรับการรวมตัวของเครือข่ายนับเป็นกลยุทธ์ที่ชาญฉลาด เป็นความสามารถในการรวมตัวกันของทุกกลุ่มบุคคล ให้มีส่วนร่วมพัฒนาตน พัฒนาส่วนรวม และพัฒนาชาติ สมกับที่ครูฝาก ได้เคยพูดไว้ว่า “ถ้าดาวล้านดวงมารวมกัน ก็จะพลังกู้ชาติกลับคืนมา” อย่างสมบูรณ์

การที่ครูฝาก ตรีถวัลย์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

(ระบบบัญชีชาวบ้าน) เป็นผู้สร้างสรรค์ และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูฝาก ตรีถวัลย์ ปัจจุบันอายุ ๖๓ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนเดียวของนายไข่ และนางริม ตรีถวัลย์ สมรสกับนางส่อง มีบุตรสองคน ชาย ๑ คน หญิง ๑ คน

การศึกษา

นักธรรมโท

จบมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๔๒ คนดีศรีสังคม

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นายถวัลย์ หนูประดิษฐ์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายลภย์ หนูประดิษฐ์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

ครูลภย์ หนูประดิษฐ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๕ ที่จังหวัดสงขลา สนใจในเรื่องการพัฒนาชีวิตและสังคมในชุมชน จึงได้ริเริ่มให้ชาวบ้านรวมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหะวะโดยใช้มิติทางวัฒนธรรม ระบบสัจจะรายเดือน เข้ามาเป็นแกนสำคัญเข้ามาร่วมกันบริหารกิจการกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้ชาวบ้านรู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักการออมทรัพย์อย่างมีเป้าหมาย จากนั้นริเริ่มให้มีกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านจากผลกำไรของกลุ่มออมทรัพย์มาพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยไม่พึ่งพางบประมาณของรัฐด้วยการจัดทำสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน ทั้งการสร้างถนน ไฟฟ้า ประปา ร่วมมือกับทางราชการสร้างสำนักรองคนในชุมชนให้เป็นหมู่บ้านปลอดอาชญากรรม ถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชน ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมการปฏิบัติจริง

การที่ครูลภย์ หนูประดิษฐ์ นำความรู้ด้าน กองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไขปัญหาและปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชู จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๔

นายลักษ์ หนูประดิษฐ์

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

ครุลักษ์ หนูประดิษฐ์ เป็นผู้วางนโยบายการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ว่าควรเป็นนโยบายที่เกิดจากระดับหมู่บ้านให้ประชาชนได้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน ในการก่อตั้งสหกรณ์ให้มันคงนั้น “ต้องก่อตั้งในระดับตำบลและอำเภอ ให้สหกรณ์มีบทบาทในการซื้อและขายผลผลิตสินค้าที่จำเป็น มีการวางรูปแบบกลางของการบริหารเงินทุนให้กับการออมทรัพย์ทุกหมู่บ้าน สหกรณ์อำเภอมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนด้านเงินทุนและธุรกิจ ทางด้านการบริหารจัดการให้มีฐานะเทียบเท่าชุมนุมสหกรณ์จังหวัด โดยรัฐต้องสมทบเงินทุนให้แก่สหกรณ์เท่ากับจำนวนเงินฝากหรือมากกว่า ซึ่งอาจอยู่ในรูปเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยต่ำ ทั้งนี้เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทำให้การทำงานสะดวกขึ้น”

ชีวิตและที่มาของแนวคิด

ครุลักษ์ ชีวิตในวัยเด็กนั้นยากจน ครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ไม่ได้เรียนต่อ เพราะครอบครัวยากจน จึงเสียสละให้น้องๆ ได้เรียน ครุลักษ์ได้พัฒนาตนเองจนกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในการขยายงานพันธุ์ดี ปรับปรุงคุณภาพยางแผ่น และร่วมกับผู้นำบ้านคลองหะ พัฒนาหมู่บ้านในเรื่องอาชีพ สาธารณูปโภค และสาธารณสุขมูลฐาน รวมทั้งเป็นผู้รณรงค์ให้ชาวบ้านอ่านออกเขียนได้

ครุลักษ์พยายามพัฒนาอาชีพให้กับชาวบ้าน โดยส่งเสริมให้ทำสวนยาง กิจกรรมยางแผ่น การปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และอาชีพอื่นๆ แต่ชาวบ้านก็ยังมีหนี้สิน แม้ว่าจะมีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของกรมการพัฒนาชุมชนแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นผล เพราะวิธีและนโยบายของทางราชการและชาวบ้านนั้นต่างกัน ครุลักษ์สังเกตว่าทางราชการนั้นไม่ฝึกลูกชาวบ้านบริหารเงิน ไม่แทรกความรู้ และกระตุ้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นสิ่งสำคัญของการยึดโยงจิตใจในเรื่องการออมทรัพย์ และที่ประการสำคัญก็คือ ราชการไม่สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดในชุมชน

การเกิดองค์ความรู้

ครูลักษ์ใช้ความสามารถเชิงวัฒนธรรมและเชิงสังคม ในการชักชวนชาวบ้านให้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหะจันในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยเริ่มต้นแรกตั้งมีสมาชิกจำนวน ๔๗ คนและเงินทุน จำนวน ๒,๕๐๐ บาท

ในการดำเนินงานนั้น กลุ่มจะดำเนินการปล่อยกู้เอง ควบคุมเงินฝากสัจจะของสมาชิก ยอดเงินสะสม รวมทั้งกำไรจากดอกเบี้ยเอง โดยให้เงินหมุนเวียนอยู่ในกลุ่ม หากสมาชิกต้องการกู้เงินในจำนวนที่น้อยกว่ายอดเงินสัจจะของตนเอง กลุ่มจะเน้นให้สมาชิกถอนเงินไปลงทุนโดยให้มีเงินคงเหลือในสมุดบัญชีไว้ไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาทแล้วสะสมต่อไปทุกๆ เดือน จนมียอดสะสมสูงขึ้น เป็นเงินก้อนโตพอที่จะนำไปขยายกิจการของตนเองได้ ด้วยวิธีการเช่นนี้ชาวบ้านก็จะไม่เป็นหนี้ แต่มีทุนในการพัฒนาครอบครัวของตนเอง เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้อยู่รอดแก่ชาวบ้าน

กระบวนการเรียนรู้

จากการบริหารกลุ่มออมทรัพย์บ้านคลองหะของครูลักษ์ ช่วยให้ชาวบ้านหลุดพ้นจากหนี้สิน และครูลักษ์เองได้รับเลือกดำรงตำแหน่งประธานสหกรณ์การเกษตรอำเภอหาดใหญ่ แต่ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ สหกรณ์การเกษตรดำเนินกิจการประสบภาวะขาดทุน อันเนื่องมาจากการบริหารงานผิดพลาด และปัญหาดอกเบี้ยค้างชำระ ทำให้เงินทุนน้อยลง การบริหารเงินทุนหยุดชะงัก

ครูลักษ์จึงใช้วิธีการบริหารกลุ่มออมทรัพย์บ้านคลองหะมาปรับประยุกต์ใช้แก้ปัญหาการบริหารกองทุนในสหกรณ์การเกษตร กล่าวคือ

- ให้สมาชิกสะสมเงินคนละเล็กน้อย แต่เน้นสมาชิกจำนวนมาก
- ให้สมาชิกถอนเงินน้อยครั้ง เพราะการถอนเงินมีผลกระทบต่อเงินฝาก
- กู้ระยะสั้น
- ผ่อนส่งดอกเบี้ย และเงินต้นเป็นรายเดือน

การแก้ปัญหาวิธีนี้ทำให้สหกรณ์เริ่มมีเงินหมุนเวียนดีขึ้น ปัญหาการขาดทุนแก้ไขได้ ทำให้มีกำไรติดต่อกันทุกปี สมาชิกเริ่มได้รับเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามแนวทางอุดมการณ์ของสหกรณ์ได้อย่างแท้จริง การพัฒนาระบบสหกรณ์การเกษตรของครูลักษ์ จึงกลายเป็นแนวทางให้กับสหกรณ์การเกษตรอื่นๆ ได้ปฏิบัติตามทั่วประเทศ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

สิ่งที่ทำให้การดำเนินการบริหารสหกรณ์การเกษตรของครูกล้วยีได้ผลดี เนื่องมาจากครูกล้วยีมีกลวิธีให้สมาชิกได้เรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ

- การใช้ระบบสัจจะรายเดือน
- รณรงค์ให้สมาชิกสหกรณ์ฝากสะสมกับสหกรณ์เป็นรายเดือน เพื่อให้สหกรณ์กับสมาชิกได้มีโอกาสพบปะถามไถ่ทุกข์สุข และแก้ปัญหาร่วมกัน
- ในแต่ละหมู่บ้านนั้นต้องมีสหกรณ์ในพื้นที่
- มีบุคลากรทำงาน ณ ที่ทำการสหกรณ์ทุกแห่งเพื่อคอยดูแลสมาชิก

วิธีการบริหารกลุ่มออมทรัพย์แบบนี้ ทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ที่สำคัญคือ เป็นการเชื่อมโยงและบูรณาการเงินตรา จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน ผลกำไรจากกองทุน ยังเพียงพอที่จะนำมาสร้างความเจริญให้แก่ส่วนรวม ในแต่ละปี ได้มีการหักผลกำไร เพื่อเป็นเงินพัฒนาหมู่บ้านทางด้านสาธารณูปโภค เช่น การจัดทำถนน ประปา ไฟฟ้า หรือร่วมกับรัฐบาลสร้างความเจริญให้กับหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านปลอดอาชญากรรม เพราะทุกคนรู้เฝ้าระวังมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากกลุ่มออมทรัพย์ บ้านคลองหะของครูกล้วยี ได้มีการประยุกต์หลักการต่างๆ เข้าสู่การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เป็นสถานที่ดูงานของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ เกิดประโยชน์แก่สมาชิก ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การให้สินเชื่อ ซึ่งมีความคล่องตัว สมาชิกนำไปประกอบอาชีพทางการเกษตร การรับฝากเงิน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมทรัพย์ การออมเงินของสมาชิก เป็นการเพิ่มทุนให้กับสหกรณ์ ส่วนงานการซื้อขายนั้น สหกรณ์ได้จัดซื้อวัสดุการเกษตร สิ่งจำเป็นต่างๆ มาขายให้แก่สมาชิกในราคาประหยัดและมีคุณภาพ

การดำเนินงานสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่ครูกล้วยีเป็นประธาน ยังให้ความรู้กับสมาชิกเกี่ยวกับความจำเป็นและความสำคัญของสหกรณ์ ทำให้สมาชิกเพิ่มขึ้นโดยตลอด กิจการสหกรณ์การเกษตรยั่งยืน เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในระยะยาว ผลกำไรจากการดำเนินงานส่วนหนึ่ง นำมาจัดเป็นสวัสดิการให้สมาชิก เช่น ค่ารักษาพยาบาล ฌาปนกิจ ทุนการศึกษา ทุนโครงการอาหารกลางวัน การช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติใน

ด้านต่างๆ ของสมาชิก นอกจากนี้ ยังมีงานส่งเสริมอาชีพ ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของสหกรณ์การเกษตร โดยเฉพาะในด้านการเกษตร เพื่อส่งเสริมอาชีพให้สมาชิกกินดีอยู่ดี

การที่ครูลักษณ์ หนูประดิษฐ์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์) เป็นผู้สร้างสรรค์ และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครุรักษ์ หนูประดิษฐ์ ปัจจุบันอายุ ๖๕ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นบุตรของนายเล็กและนางเอียด หนูประดิษฐ์ อยู่บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ครุรักษ์แต่งงานกับนางเจ็อน ศรีวิรัตน์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ มีบุตร ๕ คน

การศึกษา

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๓๕ คนดีศรีสังคม

พ.ศ. ๒๕๓๘ ปริญญาเกิตติมศักดิ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนชุมชน สถาบันราชภัฏสงขลา

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นายอัมพร ด้วงปาน

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออสมทรรพ์)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายอัมพร ด้วงปาน

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

ครูอัมพร ด้วงปาน เกิดเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่จังหวัดสงขลา ครูอัมพรเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้า สนใจงานพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ และมีความเลื่อมใสในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจึงได้นำหลักธรรมมาผสมผสานกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยริเริ่มให้คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้า จากนั้นริเริ่มให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบการกู้ยืม การใช้คืน นำหลักธรรมมาเป็นเครื่องกำกับสมาชิกแทนกฎหมาย ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ จากสมาชิกเริ่มแรกจำนวน ๕๑ คน เงินทุน ๒,๘๕๐ บาท เพิ่มจำนวนสมาชิกเป็น ๔,๐๐๐ คน เงินทุน ๘๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และเป็นต้นแบบให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการจัดการกองทุนและธุรกิจชุมชน ที่ประสบความสำเร็จอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

การที่ครูอัมพร ด้วงปาน นำความรู้ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไขปัญหาและปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๔

นายอัมพร ด้วงปาน

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)

ครูอัมพร ด้วงปาน เป็นคนตำบลคลองเป็ยะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้วลาออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานเป็นผู้ก่อตั้งกองทุนออมทรัพย์ตำบลคลองเป็ยะขึ้น เพื่อต้องการให้ชาวบ้านคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นการเปลี่ยนเป้าหมายหลักจากการกู้ธนาคารมาเป็นการกักกองทุน โดยมีการบริหารจัดการอยู่บนพื้นฐานของการเสริมสร้างความเป็นไทให้แก่สมาชิก ไม่ยึดติดระเบียบแบบแผนที่ถูกกำหนดจากภายนอก หากแต่จะกำหนดกันเองจากสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้สมาชิกสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

ชีวิตและที่มาของแนวคิด

ครูอัมพรเรียนจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดช่องเขาที่บ้านเกิด และเนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ ต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยพ่อแม่ทำงาน

เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทที่วัดช่องเขา ศึกษาธรรมะจนสอบได้นักธรรมโท จากนั้นฝึกฝนการเทศนา โดยใช้ปฏิภาณไหวพริบนำธรรมะมาเผยแพร่ให้ประชาชนนำไปประพฤติปฏิบัติจนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และนับถือศรัทธาจากบุคคลทั่วไป ครูอัมพรบวชอยู่ได้ ๓ พรรษาก็ลาสิกขาบทเพื่อออกมาประกอบอาชีพการทำสวนยาง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้สอบบรรจุเป็นนักการศึกษาที่โรงเรียนวัดช่องเขา และอุทิศตนทำงานด้วยความเสียสละ มีความรับผิดชอบในการทำงานสูง เนื่องจากเป็นคนที่มีพื้นฐานทางการเกษตรและเป็นคนที่มีความคิดก้าวหน้า จึงทำให้สนใจในเรื่องการเกษตรและชุมชนเป็นพิเศษ ประกอบกับเป็นผู้รอบรู้ในธรรมะจึงได้นำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ริเริ่มให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจสร้างสะพานในหมู่บ้าน และตัวครูเองก็ทำงานเป็นอาสาสมัครหลายเรื่อง ทั้งในเรื่องการกำจัดไข้มาลาเรีย การร่วมงานสาธารณสุขมูลฐาน และการสนับสนุนงานอื่นๆ ของชุมชนด้วยความเต็มใจ เป็นที่เคารพรักและนับถือของคนในชุมชนเป็นอันมาก

องค์ความรู้และรูปแบบการดำเนินงาน

มูลเหตุที่ครูอัมพร มาดำเนินการเรื่องกองทุนและธุรกิจชุมชนอย่างจริงจังนี้ เนื่องมาจากการที่พัฒนากรตำบลได้ชักชวนชาวคลองเปี้ยะตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๓ โดยเริ่มต้นมีสมาชิกจำนวน ๕๑ คน จาก ๑๐ หมู่บ้าน ทุกคนนำเงินสะสมมาร่วมกันซื้อหุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท จากนั้นนำไปฝากธนาคาร สิ้นปีได้ดอกเบี้ยจากธนาคารเป็นเงิน ๖๐๔ บาท นำไปปันผลให้สมาชิกได้หุ้นละ ๒ บาท ซึ่งสมาชิกเห็นว่าไม่คุ้มค่ากับการลงทุนจึงพากันลาออกจำนวน ๒๔ คน

ครูอัมพรเห็นว่าเรื่องกองทุนและธุรกิจชุมชนนี้เป็นเรื่องดี สามารถช่วยให้ชาวบ้านได้ลืมตาอ้าปาก และมีวิถีชีวิตดีขึ้น จึงได้วิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางเพื่อให้เรื่องนี้ขับเคลื่อนไปได้ด้วยดี จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่าการดำเนินงานล้มเหลวนั้น เป็นเพราะ

- การขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในเรื่องการบริหารกลุ่ม
- ระเบียบที่ใช้เป็นระเบียบของรัฐ ซึ่งไม่เอื้อและไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของชุมชน

ดังนั้นครูอัมพร จึงคิดใหม่ ทำใหม่ และจัดทำรูปแบบการบริหารจัดการให้กลุ่มดังนี้

๑. แนวคิดในการบริหาร กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารงาน ทำงานเป็นกลุ่มในรูปคณะกรรมการ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกตรวจสอบได้ โดยครูอัมพรเห็นว่าการทำงานมวลชนนั้นต้องทำเป็นแบบเปิดเพื่อการตรวจสอบได้ตลอดเวลา

๒. โครงสร้างการบริหาร กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ มีโครงสร้างการบริหารจัดการคือ

๒.๑ สมาชิก กลุ่มนี้รับสมาชิกตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๕๕ ปี ไม่จำกัดอาชีพและภูมิลำเนา สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวคลองเปี้ยะและเป็นเกษตรกร ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องเสียค่าธรรมเนียมคนละ ๑๐ บาท สมาชิกทุกคนได้รับสมุดคู่ฝากคนละหนึ่งเล่ม เนื่องจากตำบลคลองเปี้ยะมีอยู่ถึง ๑๐ หมู่บ้าน ฉะนั้นสมาชิกในแต่ละหมู่บ้านรวมกันเป็นกลุ่มย่อยและเลือกตั้งตัวแทนกลุ่ม จำนวน ๑ - ๒ คนตามจำนวนสมาชิกเข้าไปทำหน้าที่ในคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์นี้ประกอบด้วยสมาชิก ๑๒ กลุ่มย่อย ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มในแต่ละหมู่บ้านจำนวน ๑๐ กลุ่มในตำบลคลองเปี้ยะ และอีก ๒ กลุ่มจากตำบลนาหว้า และตำบลละโพง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา

๒.๒ คณะกรรมการบริหาร กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการอื่น จำนวน ๑๕ คน มาจากตัวแทนของสมาชิกในแต่ละหมู่บ้านในเขตบริการของกลุ่ม คณะกรรมการชุดนี้จึงทำหน้าที่สองระดับคือ ๑) บริหารกลุ่มออมทรัพย์ระดับตำบล ซึ่งเป็นเรื่องกำหนดนโยบาย ออกกฎ

ระเบียบกลุ่ม ดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และ ๒) บริหารงาน ออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน ซึ่งต้องคอยชี้แจงข้อมูลข่าวสาร ทั้งที่เกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์และอื่นๆ นอกจากนั้น กรรมการระดับหมู่บ้านยังต้องทำหน้าที่รับฝากและให้เงินกู้แก่สมาชิกในเขตรับผิดชอบของตน

กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ มีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งคือ คณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน ๓ คน เลือกลงจากราชการครูในตำบล ทำหน้าที่ตรวจสอบทางบัญชีและการดำเนินงานของกลุ่ม

๓. การฝากและการกู้เงิน กลุ่มออมทรัพย์จะรับฝากเงินจากสมาชิก ทุกวันที่ ๑ ของเดือน สมาชิกนำเงินที่ตนต้องการสะสมไปฝากกับกรรมการระดับหมู่บ้าน กรรมการจะลงยอดเงินฝากไว้ในสมุดฝากของสมาชิก จำนวนเงินสะสมในแต่ละเดือนไม่จำเป็นต้องเท่ากัน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถสะสมเงินตามความสามารถของตน และสอดคล้องกับสภาพของชุมชน

สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินจากกลุ่ม สามารถยื่นคำร้องต่อกรรมการในหมู่บ้าน กรรมการจะจ่ายเงินกู้ให้สมาชิกในวันที่ ๒ ของเดือน หมู่บ้านที่สมาชิกสะสมเงินมากก็จะมีเงินเพียงพอให้สมาชิกในเขตของตนกู้ยืมเงินที่เหลือก็จะส่งไปรวมไว้ที่ส่วนกลางคือ กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ ส่วนหมู่บ้านที่มีเงินสะสมน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก สามารถนำเงินจากส่วนกลางมาให้สมาชิกกู้ยืมได้ โครงสร้างนี้ช่วยให้เกิดการถ่ายเทเงินระหว่างหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะได้เป็นอย่างดี

กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ แบ่งเงินฝากของสมาชิกออกเป็นสองประเภทคือ เงินสะสมในรอบปีก่อน และเงินสะสมในรอบปีปัจจุบัน เพื่อสะดวกในการจ่ายดอกเบี้ยเงินสะสมประเภทแรกได้รับดอกเบี้ยสูงกว่าประเภทหลัง การให้ดอกเบี้ยในรูปของเงินปันผลในลักษณะนี้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จนถึงปัจจุบัน

เพชรน้ำงามแห่งตำบลคลองเปี้ยะ

ครูอัมพร เป็นนักคิด นักปฏิบัติ นักสร้างเงินทุนและสวัสดิการชุมชนที่ยิ่งใหญ่ของคลองเปี้ยะ เป็นเพชรน้ำงามที่ส่องแสงสุกใสแวววาว ผู้ที่มีอุดมการณ์เฉกเช่นเดียวกับครูอัมพร ต่างต้องการที่จะรวมพลังเพื่อสานฝันให้เป็นจริง ด้วยเหตุนี้ จึงได้เกิดเครือข่ายขึ้นในทุกระดับทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งเครือข่ายดังกล่าว เป็นเครือข่าย

ระดับจุลภาค ที่ผลักดันให้เกิดเครือข่ายระดับมหภาค ซึ่งครูอัมพรเป็นผู้บุกเบิกให้เกิดเวทีเครือข่ายของผู้นำชุมชนในระดับภาคใต้ ๖ จังหวัด และครูอัมพรเข้าไปมีบทบาทในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้นำในชุมชนและองค์กรต่างๆ อีกจาก ๒๗ จังหวัดรวมทั้งเข้าร่วมในการบริหาร “กองทุนรวมน้ำใจระดับชาติ” อันเป็นเครือข่ายระดับชาติที่ครูอัมพรต้องอาศัยประสบการณ์ ความสามารถ และความเสียสละทั้งชีวิตดำเนินการอีกด้วย คลองเป๊ะเป็นสถานที่ที่มีผู้มาศึกษาและปฏิบัติตามมากมาย มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงคลองเป๊ะไว้ว่า “กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเป๊ะเปรียบเสมือนกอไผ่ กองทุนสวัสดิการช่วยค่ารักษาพยาบาลตำบลคลองเป๊ะ เปรียบเสมือนหน่อไผ่ หากบำรุงรักษากอไผ่ให้ดี ไม่ไปทำลายมัน หน่อไผ่ใหม่ ๆ ก็จะแตกหน่อเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และหน่อไผ่หลาย ๆ หน่ออาจเจริญเติบโตเสริมให้กอไผ่เข้มแข็งมากอีก”

การถ่ายทอด

การถ่ายทอดของครูอัมพรนั้นมีหลายรูปแบบ ได้แก่

๑) จากครูตัวอัมพรเองโดย

- เป็นวิทยากรบรรยาย
- ฝึกสมาชิกให้เป็นนักปฏิบัติ นักคิด นักแก้ปัญหา มีระเบียบวินัยในการใช้จ่ายเงิน โดยใช้ระบบการฝากและการกู้เงิน เป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้ด้านการออมแก่สมาชิก

ครูอัมพรกล่าวไว้ว่า “การที่ชาวบ้านเป็นหนี้ตัวเองและเป็นหนี้ชุมชนของกองทุนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นมาเอง ไม่ได้ถือว่าเป็นหนี้ แต่แสดงถึงวิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในเครือข่ายพี่น้องและคนในชุมชน สมาชิกไม่มีสิทธิ์ที่จะกู้เงินมากไปกว่าเงินออมของตนเอง ถ้ากู้มากกว่าก็จะมีคนค้ำประกันให้ และชาวบ้านก็ไม่กล้าโกงกัน เพราะสังคมในชุมชนจะลงโทษกันเอง ทำให้ไม่มีหนี้เสีย”

๒) จากการจัดระบบการเรียนรู้ในรูปขององค์กร กล่าวคือ มหาวิทยาลัยชาวบ้านคลองเป๊ะ

ครูอัมพรได้รับการยกย่องจากนักวิชาการอาวุโส อาทิ ศ. นายแพทย์ประเวศ วะสีและ ศ. เสน่ห์ จามริก ว่าเป็นเสมือนอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยชาวบ้านแห่งนี้เป็นศูนย์การเรียนรู้กรณีศึกษาไทยด้านกองทุนออมทรัพย์ ถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดเงินทุนให้แก่ผู้สนใจ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางด้านการเงิน และคุณค่าทางด้านสังคมรวมทั้งเป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

กองทุนกลุ่มออมทรัพย์คลองเปื่อยะสร้าง
คุณประโยชน์หลายด้าน ได้แก่ ด้านสังคม มีผลทำให้
ชุมชนเข้มแข็ง สมาชิกได้มีการฝึกให้เป็นนักปฏิบัติ
นักคิด นักแก้ปัญหา และฝึกการออมเกิดระเบียบวินัย
ในการใช้จ่ายเงิน เกิดการพึ่งพาตนเองได้ รู้จักวิธีการ
จัดการทุนเพื่อนำมาเข้ากองทุน ซึ่งส่วนใหญ่มีเม็ดเงิน
ที่ได้จากการทำการเกษตรกรรมเป็นหลัก ชาวบ้าน
ช่วยเหลือกันโดยใช้แรงงานระหว่างสมาชิกในหมู่บ้าน
ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งที่สุด เกิดประโยชน์ทาง
ด้านเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกได้อาศัยทุนที่ออมไว้ส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา และ
กองทุนสวัสดิการมีบทบาทสำคัญในการดูแลสมาชิกในเรื่องของการสาธารณสุข

นอกจากความรู้ด้านกองทุนชุมชนที่ได้ช่วยสังคมในชุมชนให้กินดีอยู่ดีแล้ว
ครูอัมพรยังทำวนเกษตรแบบยั่งยืน บนเนื้อที่ดิน ๑๐ ไร่ ปลูกพืชทุกอย่างที่สามารถปลูกได้
ในภาคใต้ ทำเกษตรแบบผสมผสาน และยังชักชวนให้เพื่อนบ้านทำการเกษตรแบบพึ่ง
ตนเองตามแบบของตน ครูอัมพรได้ใช้หลักการถ่ายทอด ๔ ประการในการชักชวนคือ
บอกให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นให้จริง

การที่ครูอัมพร เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การ
ออมทรัพย์) เป็นผู้สร้างสรรค์ และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับ
ของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาใน
การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูอัมพร ด้วงปาน ปัจจุบันอายุ ๕๘ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๘๔ ที่บ้านเลขที่ ๑๐ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองเปือย อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรนายเป็นบุตรของนายรินทร์ กับนางเจียม ด้วงปาน สมรสกับนางสาวปราณี เพชรอ่อน มีบุตรชาย ๒ คน

การศึกษา

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
นักธรรมโท

เกียรติคุณ

- พ.ศ. ๒๕๑๓ ดำรงตำแหน่งกรรมการศึกษาและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน
- พ.ศ. ๒๕๑๗และ๒๕๑๘ รางวัลดีเด่นกำจัดไข่มาลาเรีย
- พ.ศ. ๒๕๒๓ บุคคลดีเด่นสาธารณสุขมูลฐาน
- พ.ศ. ๒๕๒๕ นักการภารโรงดีเด่นของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา
- พ.ศ. ๒๕๒๕ นักการภารโรงตัวอย่างของกระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. ๒๕๓๘ คนดีศรีสังคม
- พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณอนุสรณ์สงขลานครินทร์
- พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม (สาขาภูมิปัญญา) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้นำองค์กรดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๔๒ รางวัลเอกลักษณ์ของชาติ จากสำนักนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. ๒๕๔๓ รางวัลเสมอธรรมจักร จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ภาคผนวก

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความเป็นมา

จากการทบทวนบทเรียนของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาประเทศไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤตนานาประการ การพัฒนาคนหรือการศึกษาโดยรวมก็เกินไปตามแนวทางของตะวันตกเป็นสำคัญ ฉะนั้น เพื่อให้การพัฒนาคงต่อแต่ไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย การนำเอาภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้ในบ้านเมืองมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนหรือการปฏิรูปการศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง จะต้องนำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนา

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาหลักของสังคมนั้น มิได้เอื้อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องราวและภูมิปัญญาของสังคมไทยที่สั่งสมสืบทอดมาในอดีตเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการศึกษา ผู้รู้ก็มีจำนวนจำกัดและส่วนใหญ่ก็สูงอายุ มีแต่จะล่วงลับไป ความรู้ความชำนาญที่สั่งสมไว้ก็ดับสูญตามไปด้วย

อย่างไรก็ดีการนำเรื่องภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีขึ้น จะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของภูมิปัญญาที่มีลักษณะเป็นพลวัต และจำเป็นต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการอยู่บ้างแล้ว แต่นับว่ายังไม่เพียงพอ และยังมีได้ประสานเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่เป็นไปตามธรรมชาติของสังคมทั้งในชนบทและในเมือง

การจัดทำนโยบายและแผนงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ภูมิปัญญาถูกนำเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีเอกภาพเชิงนโยบายในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนที่เกิดจากความรอบรู้จัดเจนของคนไทยหลายชั่วคนให้กับสังคมไทยในอนาคต

ขอบเขตและวิธีดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาเพื่อผลักดันให้เกิดการเรียนรู้อันพึงประสงค์โดยได้ดำเนินการดังนี้ :

๑. สำรวจ ศึกษา ค้นคว้างานวิจัยและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาในระดับพื้นที่การศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศ แล้ววิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญไว้ประกอบการพิจารณา

๒. สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ผู้ชำนาญการ ตลอดจนประชุมสัมมนาระดมความคิด จากประดาผู้รู้

๓. จัดทำร่างนโยบายและแผนงานการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา สำหรับเสนอรัฐบาลใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูภูมิปัญญาเพื่อการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

นโยบาย

เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานรากและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดไว้เป็นนโยบายดังนี้

๑. นำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการเรียนรู้ เข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครุภูมิปัญญา” และสนับสนุนให้มีบทบาทเสริมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ รวมทั้งให้แบบอย่างและชี้นำ ด้านวิถีคิด วิถีการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตที่ได้ผ่านการทดสอบมามาก

๓. สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๔. ประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสาระดละ องค์กรและเครือข่ายภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประมวล แต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิต เพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงาน ยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่างๆ รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรม ภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่นการถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ

ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครุภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครุภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

วิสัยทัศน์

ภูมิปัญญาไทยจะได้รับการฟื้นฟูและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ และเป็นไปเพื่อเน้นคุณค่าทางจิตพิสัยเพื่อนำไปสู่ดุลยภาพอย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาคนและสังคมตามแนวทางที่เหมาะสมแก่ประเทศไทย

แผนงานที่ ๑ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษา นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย
๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาด้านภูมิปัญญาให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา ทุกระดับ และทุกระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เอกชน และภาครัฐ
๓. มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้าน ภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

เป้าหมาย

๑. มีการฟื้นฟูและพัฒนาสาระและกระบวนการการเรียนรู้ภูมิปัญญาทุกระดับการศึกษา โดยคำนึงถึง พื้นฐานทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของท้องถิ่น
 ๒. มีสถาบัน หรือ องค์กรรับผิดชอบงานคลังข้อมูลภูมิปัญญา รวมถึงการศึกษาวิจัยและพัฒนา ภูมิปัญญาอย่างเป็นองค์รวม
 ๓. มีเครือข่ายบุคคล สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้หลายลักษณะ ร่วมพัฒนาการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา
 ๔. มีระบบสารสนเทศภูมิปัญญาไทยที่ทันสมัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับและทุกระบบ
- ### มาตรการ/วิธีการ
๑. รัฐต้องสนับสนุนให้โรงเรียนหรือชุมชนที่มีความพร้อม ประสานการจัดทำแผนและพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน
 ๒. ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามอบทุนและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต วิถีวัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนวิธีการและองค์ความรู้ เรื่องนี้ให้เป็น ส่วนสำคัญหนึ่งของการศึกษา
 ๓. สนับสนุนให้มีสถาบัน หรือองค์กร ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รับผิดชอบงานคลังข้อมูล ภูมิปัญญา ตลอดจนการศึกษาวิจัยและพัฒนาเรื่องภูมิปัญญา
 ๔. สนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนากลังข้อมูลและ กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญา
 ๕. สนับสนุน ประสานงาน เครือข่ายภูมิปัญญาให้ร่วมรณรงค์สร้างจิตสำนึกที่เหมาะสมและร่วมจัด การศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย
 ๖. พัฒนาครูและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง

แผนงานที่ ๒ การส่งเสริม การสำรวจ และการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสำรวจ รวบรวม วิเคราะห์และประมวลข้อมูลภูมิปัญญาไทยทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่นและ ระดับชาติ

๒. เพื่อฟื้นฟู เลือกเฟ้น และพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยให้เป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการศึกษาอย่างคุ้มค่าและสมจริง

๓. เพื่อแสวงหาและเลือกสรรวิธีการวิจัยที่เหมาะสมในการศึกษาพัฒนาการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา

๔. เพื่อพัฒนารูปแบบการนำเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้ภูมิปัญญามาใช้ในระบบการศึกษา
เป้าหมาย

๑. มีระบบข้อมูลองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา

๒. มีเครือข่ายการวิจัยทำหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา

๓. มีเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนรู้

มาตรการ/วิธีการ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยวิจัยทุกภูมิภาคให้ทำการวิจัยและขยายผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัยสาระภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต วิถีวัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนวิธีการนำมาใช้พัฒนาการศึกษา

๒. เสริมสร้างและประสานงาน ให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักวิจัย ผู้รู้ ชาวบ้าน นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานเครือข่ายคลังข้อมูลภูมิปัญญาไทย เพื่อการนำมาใช้ประโยชน์และขยายผลสู่การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ ทุกระบบ

แผนงานที่ ๓ การยกย่องครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญา ให้มีบทบาทสำคัญในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา ในฐานะ “ครูภูมิปัญญา” ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒. เพื่อให้ครูภูมิปัญญา สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีศักดิ์ศรี

เป้าหมาย

๑. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครูภูมิปัญญา” ตลอดจนทำข้อกำหนดในเรื่องสวัสดิการที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒. มีการจัดระบบการตอบแทนการปฏิบัติภารกิจของครูภูมิปัญญา โดยความร่วมมือของเครือข่ายภูมิปัญญาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ/วิธีการ

๑. ประสานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง สืบค้นและจัดทำฐานข้อมูล เกี่ยวกับผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อพิจารณาและยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญา”

๒. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างระบบการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญา ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยกำหนดค่าตอบแทนในการปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม
๓. จัดทำทำเนียบครุภูมิปัญญาพร้อมคู่มือถ่ายทอดเพื่อการเผยแพร่

แผนงานที่ ๔ การบริหารและจัดการในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีกลไกในการบริหารและจัดการที่มีประสิทธิภาพในการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. เพื่อให้ประชาชน เอกชน และภาครัฐร่วมเป็นเครือข่ายดำเนินงานส่งเสริม ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา
เป้าหมาย

๑. เกิดพลังทางสังคมในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่ระบบการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

๒. มีเครือข่ายภูมิปัญญาในทุกระดับทุกภูมิภาคและท้องถิ่นเพื่อดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ/ระบบต่างๆ

๓. มีกองทุนของประชาชนสนับสนุนการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา

มาตรการ/วิธีการ

๑. สำรวจ รวบรวมและศึกษาภูมิปัญญาที่ปรากฏอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ทั้งในรูปของผู้ทรงภูมิปัญญาองค์กรชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารและจัดการ

๒. จัดทำตัวชี้วัดภูมิปัญญาเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลแผนงาน

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานเครือข่ายของประชาชน เอกชนและภาครัฐให้ร่วมการดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

๔. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

๕. ให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานด้านภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา โดยมีสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยเป็นสำนักงานเลขานุการและประสานงาน

๖. ทบทวนกฎ ระเบียบต่างๆ ให้มีผลเอื้อต่อการสนับสนุนแผนงานต่างๆ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย (เอกสาร
อัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๕.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวคิดและประสบการณ์ผู้ทรงปัญญาไทย (เอกสารอัดสำเนา).
กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๕.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ข้อมูลเบื้องต้นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ประจำปี ๒๕๔๒.
กรุงเทพมหานคร : ทีพีพรินท์ จำกัด, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร :
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. โรงพิมพ์
การศาสนา, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ศิลปินแห่งชาติ ๒๕๓๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๓๘.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการ
จัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๒.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๓๔ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๔.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๓๕ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๕.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๓๖ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๖.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๓๗ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๗.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๓๘ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๘.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๓๙ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๙.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๔๐ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๐.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๔๑ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๑.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๔๒ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒.

**ทำเนียบและที่อยู่
ครุฑมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑**

มูลนิธิปัญหาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรธรรมชาติ)

นายคำเตื่อง ภาษี

๔๐ หมู่ ๘ บ้านโนนเขวา

ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง

จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๕๐

โทร. (๐๑) ๖๐๐-๕๕๑๖

ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำ)

นางฉวีวรรณ พันธุ

๒๓/๕ ถนนมิโชคชัย บ้านพักข้าราชการ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

โทร. (๐๔๓) ๕๑๑-๒๔๔

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

นายทองคำ แจ่มใส

๑๕ หมู่ ๑๕ ตำบลจันดุม

อำเภอพลับพลาชัย

จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๒๕๐

โทร. (๐๑) ๒๖๕-๔๕๐๔

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรวิถีพุทธ)

นายประคอง มนต์กระโทก

๒๕ หมู่ ๔ ตำบลพลับพลา

อำเภอโชคชัย

จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๑๕๐

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์)

นายมัน สามสี

๕๗ หมู่ ๒ บ้านโสกชุมพูน

ตำบลนาโสี อำเภอกุฉินทรม

จังหวัดยโสธร ๓๕๑๔๐

โทร. (๐๕๕) ๗๑๓-๖๓๐

ด้านการแพทย์แผนไทย

(การรักษาสุขภาพแบบองค์รวม)

นายยงยุทธ ตรีนุชกร

๗๔ หมู่ ๔ ตำบลก้านเหลือง

อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๓๐

โทร. (๐๔๓) ๒๒๑-๔๕๓

คฤงมิปัญญาไทย รุ่ที่ ๑

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านศิลปกรรม
(การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำซิ่ง)
นางราตรีสวัสดิ์ อุ่ทะยา (ราตรี ศรีวิไล)
๕๑/๖๐ ซอยหมู่บ้านเสรี ถนนมิตรภาพ
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. (๐๑) ๘๗๑-๕๘๖๘

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรวิถีเกษตร)
นายเล็ก กุดวงศ์แก้ว
๒๓๔ หมู่ ๕ บ้านบัว
ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก
จังหวัดสกลนคร ๔๗๑๘๐
โทร. (๐๔๒) ๗๑๕-๒๕๗ (ตามตัว ๑๐ นาที)

ด้านเกษตรกรรม
(การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม)
นายสุทรนันท์ ปรัชญพฤทธิ
๓๔ บ้านปากช่อง ตำบลสนามชัย
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๕๐
โทร. (๐๑) ๕๗๒-๕๖๐๐

ภาคเหนือ

ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี
พระครูพิทักษ์นันทคุณ
วัดอรัญญาवास ตำบลในเวียง
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
โทร. (๐๕๕) ๗๑๐-๑๒๐

ด้านศิลปกรรม (การจับขอ)
นายคำผาย นุ่ปึง
๘๗ หมู่ ๓ บ้านหัวนา
ตำบลท่าข้าว กิ่งอำเภอภูเพียง
จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
โทร. (๐๕๕) ๗๔๑-๗๔๑

คฤภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคเหนือ

ด้านศิลปกรรม (การแกะสลักไม้)
นายคำอ้าย เดชดวงตา
ศูนย์ส่งเสริมชุมชนหัตถกรรม
๓๓ หมู่ ๕ ตำบลบ้านร้อง
อำเภอเงา จังหวัดลำปาง ๕๒๑๑๐
โทร. (๐๕๕) ๓๖๕-๒๒๕

ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
นายจอ尼 โอโดเชา
๒๑ หมู่ ๔ บ้านหนองเต่า
ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๖๐

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน)
นายชูศักดิ์ หาดพรม
บ้านแสงเทียน
๑๑๘ ตำบลเมืองจันท์ กิ่งอำเภอภูเพียง
จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

ด้านภาษาและวรรณกรรม (การขับชอ)
นางบัวซอน ถนอมบุญ
๕๑ หมู่ ๓ ตำบลป่าดุ่ม อำเภอพร้าว
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐
โทร. (๐๕๓) ๘๘๕-๕๐๔

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การทอผ้า)
นางประนอม ทาแปง
๔๖ หมู่ ๒ ตำบลหัวทุ่ง
อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ๕๔๑๕๐
โทร. (๐๕๕) ๕๘๓-๔๔๑

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การทอผ้า)
นางสาวศรีสวัสดิ์ คำรังษี
๒๗ หมู่ ๔ บ้านทุ่งสุน ตำบลงอบ
อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ๕๕๑๓๐

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคใต้

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต)

พระครูพัฒนโชติ

วัดดอน หมู่ ๘ ตำบลคูเต่า

อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา ๙๐๑๑๐

โทร. (๐๗๕) ๕๗๐-๕๐๕

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน)

นายเคียง คงแก้ว

สวนคงแก้ว ๑๒๕ หมู่ ๔

ตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอศรีนครินทร์

จังหวัดพัทลุง ๙๓๐๐๐

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

(การออมทรัพย์)

นายชบ ยอดแก้ว

๓๘ หมู่ ๓ ตำบลน้ำขาว

อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ๙๐๑๓๐

โทร. (๐๗๕) ๓๗๑-๑๐๓

ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม)

นายตรีวุธ พาระพัฒน์

๒๕๓ หมู่ ๕ บ้านคีรีวง

ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๒๓๐

โทร. (๐๗๕) ๓๒๓-๕๕๓

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

นายประยงค์ รัตนรงค์

๕๑ หมู่ ๕ ตำบลไม้เรียง อำเภอนาวัง

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๙๐๑๕๐

โทร. (๐๑) ๕๐๕-๗๕๕๑

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

(ระบบบัญชีชาวบ้าน)

นายฝาก ตรีถวัลย์

๘๒ หมู่ ๔ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเชียรใหญ่

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๕๐

โทร. (๐๗๕) ๓๕๘-๒๕๓ (ตามตัว)

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคใต้

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
(การออมทรัพย์)
นายลักษ์ หนูประดิษฐ์
๕๐ หมู่ ๗ ตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา ๙๐๑๑๐
โทร. (๐๗๔) ๒๕๓-๗๖๗

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
(การออมทรัพย์)
นายอัมพร ดั่งปาน
๑๕/๑ หมู่ ๓ ตำบลคลองเปี้ยะ
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ๙๐๑๓๐
โทร. (๐๗๔) ๓๒๕-๔๕๗

ภาคกลางและภาคตะวันออก

ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)
พระครูสุธรรมนาถ
วัดปลักไม้ลาย
ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
โทร. (๐๓๔) ๒๐๔๐๔๔

ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-อีแซว)
นางเกลียว เสรีกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์)
๕ หมู่ ๑ ตำบลสนามชัย
อำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐
โทร. (๐๓๕) ๕๒๑-๗๐๖

ด้านศิลปกรรม (ดนตรีไทย)
นายจ้อน ไทรวิมาน
๒/๘ หมู่ ๑๒ ตรงข้ามโรงเรียนบางพลี
ราษฎร์บำรุง อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๕๔๐
โทร. ๓๓๗-๓๔๑๑

ด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร)
นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม
สวนวนเกษตรห้วยหิน
๒๒๔ ตำบลคดกระทิง อำเภอสนามไชยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๑๖๐
โทร. (๐๓๘) ๕๕๗-๔๔๑

ค รุ ก ม ิ ป ั ย ญ า ไ ท ย ร ู น ที่ ๑

ภ า ค ก ล า ง แล ะ ภ า ค ต ะ ว ั น อ อ ก

ด้ าน ก อ ง ทุ น แล ะ ร ู ก ก ิ จ ุ ม ช น
(ส ห ก ร ณ์ ค เ ร ด ิ ต ุ เ น ีย น)
น า ย ส ำ ร วย มี ส ม ช ั ย
๓๐/๒ ห มู ๖ ต ำ บ ล พ ร ะ ย า บ ั น ล ี อ
อ ำ เภ อ ล า ต บ ั ว ห ล วย
จ ั ง ห วั ด พ ร ะ น ก ร ส ี ร ี อ ย ุ ธ ย า ๑๓๒๓๐
โ ท ร . (๐ ๑) ๒ ๕ ๓ - ๒ ๘ ๓ ๕

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ที่ปรึกษากลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

บรรณาธิการ

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

นายถวัลย์ มาศจรัส

ผู้อำนวยการกลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

นักวิชาการศึกษา ๘ กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้เขียนและผู้เรียบเรียง

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

นายถวัลย์ มาศจรัส

นางกัลยาณี ปฏิมาพรเทพ

นักวิชาการศึกษา ๖ ว กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้ประสานงาน

นางโชติกา วรรณบุรี

นักวิชาการศึกษา ๖ กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้จัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวบุศรา บุญเกิด

ออกแบบปกและรูปเล่ม

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

นายถวัลย์ มาศจรัส

ดร.กฤษณ์ปัญญา นามางดั่ง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่ง
ด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่าง
ต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการ
ยกย่องให้เป็น “**ดร.กฤษณ์ปัญญาไทย**” เพื่อทำหน้าที่ต่างทอภูมิปัญญา
ในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ
การศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๔๒